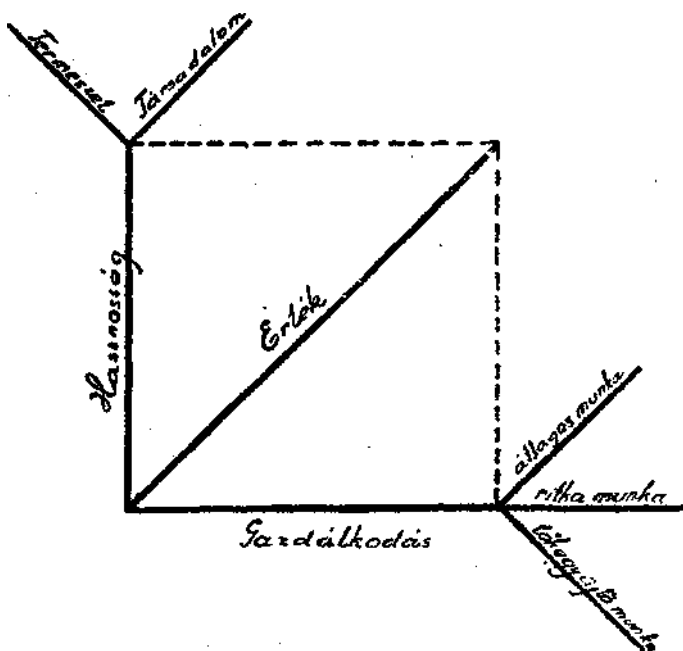

KOMMUNISTA KÖZMEGEGYEZÉS

ÍRTA:
PÁLYI EDE

BUDAPEST 1919.
DICK MANÓ KIADÁSA

Nem akarok
több embervért
látni!

ELŐSZÓ

E könyv írója Magyarország végét látja. Úgy látja, hogy Magyarország meg fog szünni. Egészen érthetetlen, hogy ezt nem mindenki így látja. De aki tisztán vél látni, az köteles kinyitni a vakok szeméit.

Az ántánt, melynek ma kezében vagyunk, el-ejtett bennünket. Nem ösmer el államnak minket. Nemcsak hogy a volt hadviselő államok nem fogadják el követeinket, nem fogadnak el kormányunktól se szóbeli, se írásbeli jegyzékeket, hanem a semleges államok sem ösmernek el bennünket, hiszen Svájc sem fogadta el kiküldött követeinket. Fegyverszüneti szerződésünk kikötötte, hogy volt szövetségesünknél, Németországnál sem szabad magunkat képviseltetnünk, sőt volt fegyvertársaink: Prága és Zágráb is visszautasítja az állami érintkezésre irányuló kísérleteinket.

Ennek oka nem lehet az, hogy mi túlságosan radikálisak vagyunk, hiszen Német-Ausztria is

szociáldemokrata kormányt rendezett be magának s ő mégis tarthat követeket a külföldön. Sőt Bajorország szocialista kormánya is tarthat külön követet Prágában.

Az sem áll, hogy Németországot akarná bojkottálni az ántánt általunk, avagy a volt ellenfelek közötti nemzetközi érintkezést nem tűrné az ántant is, hiszen Német Ausztria tökéletesen egyforma helyzetben van mivelünk és Hartmann Ludo, nevű követe mégis ott lehet Berlinben.

Az egyetlen magyarázat erre csak az lehet, hogy Magyarországot államnak nem ösmerik el, vágy legalább is függőben van hagyva az a kérdés, hogy elösmernek-e önálló államnak bennünket, avagy nem?

Lengyelországon, hajdanta Oroszország, Poroszország és Ausztria osztozkodtak. Egy kis részt meghagytak belőle. Később ezt is elosztották maguk között. Kézenfekvő az a gondolat, hogy, ha Magyarország hegyvidékes körzetét elveszik, akkor vájjon éppen ezt a termékeny alföldet hagyják-e meg nekünk? Ezt is el fogják venni. Csak a formula hiányzik még hozzá. Európa népeit beleszoktatták abba a hitbe, mintha az ántánt nem éppen olyan kapitalisztikus okú és célzatú háborút folytatott volna, mint Németország. Európa

népei belenyugosznak abba, hogy nemzetiségi vidékeinket, sőt vegyesajkú vidékeinket is elragadják tőlünk, de a lelkiösmeretes emberek felzúdulnának az ellen, ha a tisztán magyar vidékeket is szétosztanák idegen nemzetiségű országok között. Kell ehhez egy elfogadható ürügy. Ez az ürügy meg fog jönni. Magyarország önmagában össze fog esni. A béketárgyalásokig olyan lehetetlen gazdasági állapotok fejlődnek ki nálunk, hogy a békekonferencián az ántánt imperialista vezetősége kirakatba fog bennünket tenni, mondván: néztek szegény meztelen magyarokat, ezeket fel kell ruháznunk, meg kell mentenünk őket, mert éhem fagyva vesznek s így fogják az európai közvéleményt megnyerni Magyarország megszüntetéséhez. Az ántánt meg akarja szüntetni Magyarországot, nehogy valaha még eszünkbe juthasson Németországgal szövetség. Minden politikai szükség össze fogná hozni a jövőben Németországgal Oroszországot, Olaszországot. Ezekhez akaratlanul is szorít bennünket a megsemmisítésünkre törekvő ántánt=bojkott. Az orosz és a német köztársaság egy megítélés alá fognak esni az ántánt szermeiben, mindakettő a kapitalisztikus és imperialisztikus világrend ösellenségei lesznek. Ezek közé kell ékelniök Lengyelországot.. Cseh-Szlovákiát,

Romániát és Jugoszláviát Olaszországnak pedig Anglia és Franciaország földközi-tengeri uralma feszi el életfejlődését, ő ellene kell mennél erősebbé tenniök az Adria innenső oldalán Jugoszláviát. Németh Ausztria gazdaságilag oly lehetetlen helyzetben van, – nem lévén sem mezőgazdasága, sem iparához szene és nyersanyaga, – hogy paszta megélhetési kényszerből is csatlakozni fog a csehhez, románokhoz és jugoszlávokhoz, különösen ha ő is kap ezeknek úján kenyeret a magyar alföldről.

A magyar forradalom vívmánya: a függetlenség tehát a legjobb esetben odaszugorodik, hogy nemesük az eddigi gazdasági közösségben kell megmaradnunk a volt Habsburg-monarchia többi részének hanem még Románia is hozzánk kapcsolódik. Eddig valamit mégis jelentett, hogy mi Ausztria-Csehország iparának terhét nyögtük, de legalább ezek kölcsönösségben árszínvonalon vették meg a mi földtermékeinket. Ezentúl Románia lesz: a gazdasági szövetségben az agrártermelő, ez pedig olcsóbban tudván termelni, mint mi, azért mi termelési költségeinket sem kaphatjuk vissza a közös gazdasági területen agrártermékeinkért. Ha volt régebben egyoldalú jogosultsága a magyar önálló gazdasági terület kívánásnak, akkor két kéz-

zel kell hadonásznunk az új tervbevett „Középeurópa” ellen, mely a bennünket környező szláv-román államokból tevődnek össze a mi gyarmatosításunkra. De nincs kétség, hogy az ántánt ez államok rabszolgáivá akar bennünket gyarmatosítani. Ezért nem adnak se szemet, se nyersanyagot nekünk. Ezért nem engedik, hogy külföldi képviselőink legyenek. Csak várják, hogy Budapesten is lehetetlen állapotok keletkezzenek, addig nem is jönnek ide, amíg az összeesés be nem következik, akkorra szándékoznak majd jönni azon a címen, hogy meg kell bennünket menteniük.

Már pedig ez a gazdasági összeesés he fog következni a kétszerkettő négy bizonyosságával. Nem azért, mintha nem volna segítség. Ellenkezői leg, még mindig volna lehető az összeszedelőzködés, de nincsenek nálunk ehhez való megértés, akarat és emberek. A magyar közgazdasági élet a békében is két elemből tevődött össze: a napi-munkából, és a korrupció működéséből. Erre a kettőre vannak itt nevelve az emberek, mást nem tanultak, mást nem értenek, minden mást, kívül esvén az itteni forgalmi körökből, lehetetlennek tartanak. Teljesen meddő és céltalan vállalkozás itt az emberek gazdasági felvilágosítását megpróbálni. Egy európai ország sem állhatna hamarabb talpra,

mint a magyar Alföld és mégsem lehet segíteni a rajta élő emberek miatt. Kétségbeesetten bele kell nyugodni a teljes és tökéletes gazdasági csőd bekövetkeztébe.

A béke első napján meg kellett volna kezdeni a drágaság leépítését, a termelés, sőt többtermelés felépítését, a valuta rendezését, a hadiadósság kérdésének elintézését s a béke-takarékosság megkezdését. E helyeit a közdrágítást folytatjuk, csak időlegesen nem látszik ez meg, mert a háború befejeztével az áruhiány pillanatra csökkent s így az árak pillanatnyilag önmaguktól lefelé törekedtek. A termelést mezőgazdaságban is, nemcsak az iparban többé-kevésbé beszüntettük. A bankóprést tovább működtetjük; ha Csehország nem vállalta volna az Osztrák-magyar Bank főintézetét Prágában, akkor már is a földszinten heverne bankónk értéke. A hadi adósság rendezésére ugyan beígérték világtörténelmi magasságú adókat, de minden megtörténik arra, hogy mire az adó jön, ne találjon adóalapot. A földet szétosztják, az ipar és kereskedelem beszünik, a részvényértékek lesüllyednek, az ingó vagyon elbúvik, a ház nem lesz nagy vagyonadó alá vethető, mert nem fogja meghozni befektetési tőkéjének és vagyoni adójának kamatait. Aki csak teheti, a jó és rossz családok

egyaránt, a körülöttünk alakuló új országokba menekülnek. A földosztást se megcsinálni nem tudják, se visszacsinálni nem lehet, de semmiesetre sincs biztosítva a termelésnek olyan rendje és foka, amely szükséges ahhoz, hogy földünk évi termelése arany helyett alapjául szolgáljon felállítandó bankunk papírpénzének. Hiszen a föld ke-rekségén ma is aligha van drágábbra maximált búza, mint itt, az Alföld közepén. Bankjegyünket vígan préseljük tovább s a béke hónapjai kétszer-háromszor annyi állami költségbe kerülnek, mint a háború hónapjai. A hadinyereségeket sem lehet majd megadóztatni, mert azok részben elvesztik fiktív magas értéküket, részben tényleg is elvesznek az üzemek beszüntetése és a költségek fenmáradása folytán. A munkanélküli munkásoknak pedig az állam nem munkaalkalmat ad, hanem bankókat, amíg ezek ismét annyira telítik majd a közgazdaságot; hogy a munkás nem fog értük élelmet kapni,

A béketárgyaláson azt fogja nekünk mond ami az ántánt:

– Ti nemcsak a háborúban, de azóta a békében is úgy gazdálkodtatok, hogy a csőd nálatok kikerülhetetlen. Ámde a ti csődötök magával rán-tana a derék Cseh-Szlovákiát, Jugoszláviát és Ro-

mániát is, akik a ti területeitekbe belekapcsolódtak. Ezt pedig nem engedjük. Megbizzuk tehát ez államokat, hogy vegyenek titeket gondnokságuk alá.

Így esünk össze mi politikailag is, gazdaságilag is.

Van-e elég fantáziánk megérteni azt, hogy mit jelent ma egy államcsőd? Ez ma nem egyszerű leszállítása a pénz értékének és beszüntetése az állam kamatfizetésének, mint hajdanta volt. Ez mindenkinek a csődje. A bankok megbuknak, vállalkozók megbuknak. A pénz, a hadikölcsönt kötvény és a földért most ígért földváltásigkötvény a zsebben elolvad. A gyárak, az üzletek nem-értékekké válnak. A paraszt a kapott kis földjének gazdaságát sem képes berendezni. Ez az özönvíz. Ez egyszerűen azt jelenti, hogy mindenki minden vagyonát elveszti. A földet lehet kaparni, hogy éhen ne haljunk, a házban lakhatunk, ruháinkat még koptathatjuk, de egyebünk nem lesz, mint éppen csak a napi tengődésünk. Ami érték marad, azt az állam szedi el a maga költségeire. Olyan általános elszegényedés következik, kapitalista és proletár egyaránt olyan nyomorba jut, amihez foghatót a világtörténelem még nem látott. Ez lesz ama bizonyos adó, aminőt a világtörténelem még nem látott.

Valóban nem is lesz más kiutunk, mint hogy a csehek, szerbek és románok robotos napszámosaivá váljunk!

A politikai megszűnés és a gazdasági csőd nyomán következik a társadalmi felbomlás.

A mi polgárságunknál, hozzájuk számítva a születési, vagyoni és szellemi arisztokráciát is, nyomorúságosabb lelki-proletárokat aligha mutathat föl a történelem. Féltik a vagyonukat, féltik az életüket: ez a félelem az egyedüli közös érzés bennük. Semmi egyéb lelki közösségük nincs. A „hazaftság”-ról kitént, hogy hazug jelszó volt náluk: aki tud, menekül az új államokba a kisebb adórendszerek reményében, a többiek várják a meg«szálló csapatokat Budapestre, hogy az aggodalom ne zavarja nyugodt emésztésüket. El vannak keseredve az új rend, a forradalom ellen, de senki se hajlandó kockáztatni valamit, mind mindenütt álarcásan behódolt a nemzeti tanácsoknak. Csak annyit lehetett tőlük kapni, hogy bőven adakoztak a rájuk vigyázó éjjeli őrök intézményére. Ezekkel nem lehet megmenteni az országot;

A szociáldemokráciában van osztályöntudat. Ők tényleg az egyetlen államfentartó elemnek bizonyultak a Marx által Lumpen-Proletariatusnak elnevezett szervezetlen csöcselékkel szemben. Ők

tudatosan szervezkednek is. Megszervezik nemcsak a városi munkásokat, de a parasztokat és ami fő: az újonnan alakított katonaságot is. Van értékük aziránt is, hogy ma a gazdasági összeomlás nemcsak a gazdagokat, de a szegényeket is romjai alá temetné, miért is tervszerű, fokozatos előrehaladás a programjuk a szocialisztikus célok felé. Ez az ő értékük, de itt támadják is őket.

Az orosz bolsevizmus ugyanis nálunk is megkezdte agitációit. Ezeknek jelszava olyan, aminek a szegény, a proletár nem tud ellentállani. Ez a jelszó a proletárok diktatúrája. „Minden hatalom a proletároké”: ezt aztán megérti a proletár. Nem kell egy szóval sem magyarázni, nem kell hozzá semmi elmélet. Mint a hegyekről leszakadó árvíz, úgy ragadja magával ez a jelszó a proletárszíveket. Csak annak a lehetőségét kell nekik megmagyarázni, hogy a jelszó tetté is válhat. Tettet kívánnak tőlük. Ott van Oroszország példája, itt is lehető, ami ott megtörtént. Mennél teljesebb itt az Összeesés, annál lehetőbb. Ezekkel szemben hiába ülnek föl a szociáldemokraták államférfiúi magaslatra, ez az áradat felcsapkod és nyaldossa az ő széküket. Minden baloldali Irányzatnak sorsa, hogy a szélsőség felé sodortatik. Itt pedig szociáldemokrácia és bolsevizmus egy elvi alapon áll:

mindketten kommunisták. Csak a tempó különbözteti meg őket és így csak a kivihetőségnek egy pillanata mutatkozzék, ők már egyesülni fognak.

Ez a lehetőség pedig napról-napra mindjobban megéri. El kell készülni a teljes megérés pillanatára. A polgárság képtelen az ellentállásra. azért meg kell alkudnia. Az alkunak platformja csak az lehet, hogy közösen mentsek meg gazdagok és szegények, polgárok és proletárok megélhetésük alapját: ezt az országot.

Csak ezt a közös megegyezést lehet elintéztezni annak a szándéknak, amely általános elszegényedést akar itt elterjeszteni, hogy ilyen címen gyarmattá az országot, szolgálkává annak lakóit megtehessék. A világkapitalizmus csak a kommunizmustól félti huszonöt millió ember vénaáldozásával megszerzett világuralmát. Csak ez a? egy harcképes ellenfele maradt még meg a világon. Ha el akar pusztítani bennünket, ám próbálja meg eltiporni ezt a megegyezésünket. Jól jegyezzük meg: a proletariátus diktatúrája olyan jelszó. mely nemcsak a legyőzött népek, hanem a győztes népek proletariátusánál is fog és gyűjt. Bármely nemzet katonája ment is el Oroszországba, vagy menne el ma Németországba, onnan mint kom-

munista került és fog hazakerülni. A német hadsereg is azért omlott össze, mert az Oroszországban járt katonákat a nyugati lövészárkokba telepítették. A győztes nemzetek katonáinak többsége is proletár. A kommunista területen minden győzőből azonnal legyőzött válik, a győző katonák a kommunista területen meggyőzött proletárokká alakulnak át. Ez az egyetlen fegyver, melyet az elpusztításunkra törekvő imperializmusnak ellen«szegezhetünk.

De szükség van e megegyezésre minden egyéb emberi szempontból is.

A kommunizmus nem nacionalista olyan értelemben, hogy nemzetiségi elnyomást nem tűr, de éppen ezért jogossá teszi mindenkinek a saját nemzetiségét. A kommunizmusban is lehetünk és maradhatunk magyarok és védhetjük és követelhetjük a tőlünk erőszakkal elvett magyarokat.

Erdély és a Felföld természetileg és gazdaságilag Magyarországhoz tartoznak, a gazdaságosság elve alapján a kommunizmus megvédi e földek lakóit a nacionalista és imperialista törekvésekkel szemben.

Fenn kell tartanunk a termelés rendjét s a világgazdaságokkal való összefüggés lehetőségeit, hogy ne csak a gazdagoknak, de a proletároknak

gyermekai se pusztuljanak el élelem, ruha és meleg hiányában. Szenet kell kapnunk Németországból és Csehország szocialista munkásaitól

Meg kell óvnunk a társadalmat a vértől, a Szörnyűségektől. Ne kellessen átszenvednünk azt a nyomorúságot, amelyben Oroszország még mindig vajúdik.

Az ész és a szív legyen úrrá fölöttünk e nehéz időkben. Egyezzünk meg. Békét akarunk magunk hözt és békét az egész világgal.

Nagy áldozatokat követel ez a megegyezés a polgári elemektől, de megéri, mert ez a.z utolsó menedék.

Ezt akarja szolgálni ez az én itt következő írásom.

Vajjon el kell-e búcsúznom a saját lelkemtől, Magyarának éreztem eddig magamat és nem bírom elviselni, hogy a történelem árja kisodorja ez érzést belőlem. Ösmerem minden bűnünket és látom a bűnhődést, de világgá szeretném kiáltani, hogy e bűnök már előző évszázadok tragédiáinak következményei. A magyarság bűnei a Habsburg-uralom százados eredményei. Mennyit hánykódott ez alatt a magyar test, hogy lerázza magáról ez uralmat?! Hányszor kellett visszaesnie?! Mert gyenge volt, elgyengült egy sok évszázados küzdelemben, me-

lyet Nyugat-Európáért vívott. Hol állott volna meg a török és tatár, ha nem kellett volna előbb a magyarság csontjait összetörnie? Engels mondja hogy a magyarok nélkül a délszlávok törökökké esetleg mohamedánokká lettek volna. És mennyivel erősebb lett volna a reakció Nyugat-Európában, ha nincsenek a Bocskay?, a Bethlen-, a Rákóczi és a Kossuth-forradalmak? És volna-e más nemzetiség Magyarországon, ha ezredéves uralom alatt a nemzetiségek kiirtását, vagy elnyelését üztük volna. úgy mint Európa minden uralkodó nemzete?

(Ismertem a magyar Sodomát, talán lesz Abrahám. aki a haragos Jehovától kegyelmet kérjen?!...)

Új világ keletkezik a romokon. Segítsünk itt építeni. Az új világ kőművesmunkásaihoz fordulok e könyvemmel: értsék meg, hogy tervezőkre, vezetőkre, pallérokra van szükségük. A magyar intelligencia ma proletár-sorsra jutott, a szocializmus és kommunizmus ragadja magához két kézzel az intelligenciát, melynek csak egy feltétele lehet az összesző vétkezésnél:

Építsük meg az új világot olyan programmal, amelynek egyik pontja, hogy *ma keresztül: vihető, másik, hogy mindenki által elfogadható legyen!*

Idézem Lassalet, a német szocializmus kigondolóját és megszervezőjét:

„Csak két dolog tudta megóvni nagyságát amaz általános lezüllés közepette, amelyet az európai élet minden jelenségén ott lát a történelem alaposabb ösmerője; csak két dolog tudta megőrizni frissességét és teremtő erejét .az önzés lappangó lázának közepette, amely sorvasztja, megfertőzi Hurópa életének vérkeringését: a tudomány és a nép, u tudomány és n munkások.”

„Csak e két erőnek egyesülése termékenyíts heti meg új étellel az európai államok méhét.”

„A tudománynak és munkásoknak, a társadalom eme két ellentétes sarkúnak szövetsége, amelyek érckarjuk ölelésével össze lógják roppantani a művelődés minden ellenségét, – íme ez az a cél, amelynek szolgálatába akarom állítani minden erőmet életein utolsó lehelletéig.”

***Világ proletárjai
és intelligenciája,
egyesüljetek!***

A kommunizmus ősoka

A földről feltépek egy göröngyöt, az nem engedi magát felemelni, ellentáll: erőt kell kifejtenem ellene, hogy felemeljem. Ha felemeltem, erőszakkal vissza akar térni a földre, nyomja a kezemet: erőt kell kifejtenem, hogy visszatartsam. Akárhová emelem, akárhová teszem, ő csak állnatosán vissza akar térni. Az örökkévalóságig küzködhetek véle, ő rendületlenül megmarad torekvése mellett, hogy visszajusson az ő közössé; gebe, a föld kebelére. Ez az ő súlya.

Ilyen örökkévaló igazságunknak kell lenni ahhoz, ha mi az emberi társadalom berendezését alapjaiban meg akarjuk változtatni. Mindenekfölött való igazság legyen a kommunizmusban, hitünk legyen az a tökéletes igazság, egészen bizonyosak legyünk benne, különben nem lehet főrradalmunknak az a súlya, mely mindenre ráfekszik, mindent lenyom és végül eléri célját, amelyre törekednie kell.

Az ember teste szabad szemmel már nem látható apró részecskékből, parányokból van összetéve. A tudomány e parányokat is még apróbb

részecskékre, az elektronokra bontja szét, sőt az elektronokat is még kisebb adagokból, a kvanták-hói összetevőöiteknak véli. Ha az ember meghal, teste szertefoszlik myriád és myriád részecskéire. E részecskék itt maradnak a földön, összekeverednek a föld porával. Mindenféle vegyi változásokon mennek keresztül, mindenféle új és új ásványok alakulnak ki belőlük. A föld, a víz, a levegő alkotórészei közé vegyülnek. Növények magvai erjedni kezdenek és magukba szívják őket. A növényeket megeszik az állatok és más állatok megeszik ez állatokat. Az idők végnélküli folyamatán az elhalt ember részecskéi átvándorolhatnak minden földi alakzaton és hamarabb vagy később ismét emberi testbe juthatnak, újra emberi test alkotórészeivé lesznek, újra emberré lesznek. Ez az értelme a lélekvándorlásnak. Ez az embernek, mint világtestnek, élettörténete. Én, aki e tanítást most Néktek előadom, bizonyos vagyok benne, hogy örök idők óta élek és örök időkig fűök élni. Bizonyos vagyok benne, hogy az én testem részecskéi voltak valaha más emberek testének részecskéi. Egy és ugyanaz vagyok elmúlt évezredek királyaival és rabszolgáival. Egy rest vagyok velük, az ő gyermekük vagyok. És bizonyos vagyok benne, hogy majd ha elporladok, testem részei szerteszóródnak, de mindenféle változatokon át újra emberek testének részeseivé lesznek. A jövő évezredek emberei az én gyermekeim. Minden ember így van ezzel. Az elmúlt emberek testrészecsei benne élnek az élő emberek

testében és az élő emberek testrészei benne fognak élni a jövő emberek testeiben. Mind? annyian testvérek vagyunk. Én a társadalomban üldözött pária valaha mindenható Fáraónak voltam a teste és én elvonult filozófus valamikor nyilvánosan táncoló bohóc teste lehetek.

Íme, értsétek meg jól, mi emberek mindannyian egy test vagyunk. Ez a közösség ősigazsága, ez ad erőt a kommunizmus eszményének, valamilyen a földről feltépett rögnék a földhöz tartó pandósága adja meg a tőle elválaszthatlan és elszakíthatlan súlyát, nehézségét.

Ezért higgyetek a kommunizmusban, mint egy új vallásban, amelyet hirdetek Tinéktek.

De nemcsak testünkben, hanem lelkünkkel is egyek vagyunk. Lelkünkrol annyit tudunk, amit érezünk, amit gondolunk és amit érzéseink és gondolataink nyomán cselekszünk. Cselekvéseink soha sem maradnak nyom nélkül. Minden tettünknek van valami következménye. E következményből ismét másvalami következik. Minden tettünk így örökké él. a maga következményeiben. De minden tettünk maga is csak következménye másvalaminek, ami a tettünk előtt történt s ami befolyásolta, szülte a mi cselekedetünket. Látjátok, hogy az emberiség története ekkép az okoknak és okozatoknak egy örökös láncolata. Semmi sem történik ok nélkül és semmi sem történik következmények nélkül. így van ez örök idők óta és így lesz örök időkön keresztül. Minden tettünk örök idők óta él és örök időkig fog élni.

Ez is a lélekvándorlásnak értelmezése.

Én testemet és lelkemet összefoglalva ösmerem magamban, az Emberben. De testem utjai mások a földi átalakulásokban és lelkem utjai mások a földi történések folyamán. Bánni lesz is testem részeiből és bármi fejlődjék is lelkem cselekedeteiből: testem részei és cselekedeteim következményei mindig újra és újra találkozni fognak és újra egymásra találva egymással egyesülni fognak. Testem és lelkem halhatatlanok és elválaszthatatlanok.

De jól értsétek meg: ahogy az én testem az idők folyamán átmegegy a többi emberek testébe, akkép az én cselekedeteim is találkoznak más emberek cselekedeteivel és egyesülnek azokkal. Hiszen tévedés azt hinni, hogy egy okból származhatna valamely más okozat. Mindig két ok kell egy okozat születéséhez. Apa és anya kell a gyermekhez. Az ember érzése és gondolata cselekvésben nyilvánul meg, de e cselekedet összetalálkozik más ember cselekedetével és a két cselekedetnek eredője lesz a következmény. így tevődik össze állandóan a sok ember lelke és így alakul ki az összefüggés az emberek együttélésében, ebből lesz a társadalom. Az emberi társadalom ezek szerint az én lelkemnek összetevődése lévén a többi emberek lelkével, állandóan egy általános közösség szövődik össze lelkünkéből. Értsétek meg hát a kommunizmus bennerejlő erejét és igazságát. Egy összeszövődő lélek is vagyunk mi emberek, mindannyian.

Az egész emberiség egy test és egy lélek.

A kommunizmus erkölcstana

A tú szúrása táj, a táplálkozás ellenben jól esik, mert a túsúrás nem illik bele életrendszerembe, a táplálkozás pedig összhangban van ezzel. Ezek egyéni érzések.

Ha nekem az fáj, hogy a munkás nem kapja meg munkája eredményét, akkor én társadalmilag érzek, erkölcsös vagyok, mert akkor már nem a saját bajom fáj nekem, hanem embertársaimnak, az emberi közösségnek a baja. Erkölcsi érzés tehát az emberi közösség érzése. Erkölcs az, ha az emberiségnek és pedig úgy az élőknek, mint a még születendőknek a boldogságára törekszem, azért gondolkodom, azért cselekszem. És mi a boldogság? Boldogság az egyénnek jóérzése akár a saját életrendszerének, akár az egész emberiség együttes rendszerének összhangja alapján.

Az egyén és a társadalom folytonos történéseken esik keresztül. Egyik történés beleillik rendszerükbe, a másik nincs összhangban azokkal. A fejlődés az, hogy mindig kevesebb és kevesebb zavaró esemény történjen velünk, hanem inkább mindig összhangzatosabbá váljék élettörténetünk,

A fejlődés célja az, hogy *mennél kevesebb fájdalommal mennél több boldogságot érvünk el.*

A fájdalmat és a boldogságot mindig az egyén érzi, mert öntudata csak az egyénnek van. A társadalom összhangja az erkölcsi cél, de csak az egyének érzésében nyilvánul meg ez az összhang. Ezért *az összes egyének átlagosan lehető legtöbb boldogsága és lehető legkisebb fájdalma az erkölcsi fejlődés tartalma.* Ha visszagondolunk arra, hogy testünk részei újra és újra visszatérnek és ejra meg újra találkoznak cselekedeteink következményeivel, akkor életfilozófiánk legfőbb erkölcsi parancsát így fogalmazhatjuk meg:

„Cselekedj mindig úgy, hogy bármikor, bármily alakban, bármily körülmények között találkozz is viszont cselekvéseid következményeivel: azok rád nézve a lehető legkisebb fájdalom árán a lehető legnagyobb boldogságot eredményezhet sék.”

Ez nem önzés, mert ha mindenki követi ezt a legfőbb erkölcsi parancsot, akkor összhangba kell egymással hoznunk cselekedeteinket, hogy kölcsönösen elősegítsük egymásnak a lehető legkisebb fájdalmat és a lehető legnagyobb boldogságot. Sőt mivel az egész emberiség a világtörténelesen keresztül összefüggő egy test és egy lélek, azért, amit magamnak teszek, azt összes embertársaimnak is tettem és viszont, ami jót, vagy rosszat másan cselekedtem, azt önmagam számára cselekedtem. Az egész emberiség iránt teljesítek kötelességet, ha a magám jólétéről gondoskodom

is az egész emberiséget sértem meg, ha magamnak érdemetlen előnyt szerezve más embertársamat megrövidítem.

Így kell emberiesen erkölcsileg éreznie a kommunizmus embereinek.

A legtöbb és legolcsóbb általános boldogságot szabadság és egyenlőség eszközeivel vélik elérhetőnek. Ámde ezeknek korlátlanlansága ellenkezik egyrészt a legtöbb és legolcsóbb boldogság elérhetőségének lehetőségeivel, de e két eszme korlátlanlansága egymással is ellentétben áll. A teljes szabadság az erősebbnek felülkerekedését jelenti a gyengébb fölött, a teljes egyenlőség pedig csak az egyesek szabadságának megnyirbálása útján érhető el. A teljes szabadság az anarchiát jelenti, még ha az: ideális anarchia is, a teljes egyenlőség pedig a rabszolgaságot eredményezi, még ha a kiválókban közérdekben vélt rabszolgaságát is. Ezért helyes az erkölcsi elvnek általunk megállapított ama gazdagságos tartalma, mely a lehető legtöbb és legolcsóbb boldogságot keresi és pedig a szabad önfenntartás és továbbfejlődés egyenlő feltételeinek biztosítása mellett. A kommunizmus tehát nem ad korlátlan szabadságot és nem ad feltétlen egyenlőséget. Szabadság és egyenlőség egymást támogatják és korlátozzák a legfőbb erkölcsi cél: az általánosan lehető legtöbb és legolcsóbb boldogság elérhetéséért.

A kommunizmus közgazdaságtana

Az erkölcsi fejlődéshez tartozik az embereknek társadalmi együttgazdálkodása is, erre az erkölcsi fejlődés elve akképp illik, hogy ez elv szerint több életszükségletünket jobban és kevesebb fáradtsággal tudjuk kielégíteni. Ez a közgazdálkodásnak legfőbb elve. Amikor a kommunista gondolkodik, hogy miképp legyen az ő társadalmi közgazdálkodása berendezve, akkor erre a legfőbb közgazdasági elvre gondoljon. Jól értsük meg tehát: a kommunistának nem az a célja, hogy kommunizmusban éljünk, hiszen ez csak eszköz lehet, hanem az, hogy a lehető legkevesebb fáradtsággal a lehető legtöbb életszükségletünket a lehető legjobban kielégíthessük. Kommunisták csak azért és csak annyiban vagyunk, amennyiben ezt a közgazdasági célt így véljük általánosan, minden emberre egyaránt, a legjobban elérhetni. Ahol a kommunizmus nem alkalmas az átlagos legnagyobb boldogság eléréséhez, ott a kommunizmus jogsultsága megszűnik. Így például mindenki kény-

telen egyénileg önmagának táplálkozni, mert ezt nem lehet közösen elvégezni. A természet ingyen adta az ő hasznos kincseit minden egyes embernek egyaránt. Ha az erősebb ember elveszi a gyengébtől ennek a részét is, ezzel a természet által kiutalt kommunizmust sérti meg, de ha mindenki magának tartja meg és magának élvezi a természet által néki kiutalt adományokat, ezzel nem vét a kommunizmus ellen, sőt a kommunizmus szerint él és cselekszik. A magántulajdon tehát jogtalan, ha én a másíknak részét is elveszem, de jogos az egyéni tulajdon, ha csak a saját részemet tartom meg magamnak.

Tudományosan meg van már állapítva. Marx Károly foglalta teljes tudományos rendszerbe, hogy a társadalmi termelésben a mai magántulajdon akkép keletkezett és folyton akkép keletkezik, hogy a termelőeszközök magántulajdonosának módja van más embertársainak természetadta részét elvenni. Ez a „mehrwert”, az értéktöbblet elsajátítása útján történik. Ezért ellenzi a kommunista a termelőeszközöknek, vagyis a tőkének magán tulajdonrendszerét. Ha akadna olyan filozófus, aki kieszelné a magántulajdonnak valamilyen rendszerét, amelynél ez az elsajátítás nem törfenhetne meg, akkor a kommunista nem ellenezné többé a termelőeszközök magántulajdonát sem. De a kommunista ma sem ellenzi az olyan egyéni tulajdont, mely egyrészt a saját kijáró része a köz-termelésből, másrészt amelyik nem lehet eszkozé ahhoz, hogy segélyével a másoknak kijáró rész

elsajátíttassék. A kommunista társadalomban például a munkás takarékoskodhat, hogy szép képeket, vagy zongorát vehessen, hogy tetszésének megfelelő lakást építhessen magának, hogy izlésebben és egészségesebben élhessen, az egyéni tulajdonságait el is ajándékozhatja, kicserélheti, sőt örökbe hagyhatja azoknak, akik néki életében örömeiket szereztek. Sőt a kommunista társadalom meg is kívánja tagjaitól a haszontalan fogyasztástól való tartózkodást, a több boldogsághoz eszközöket gyűjtő takarékossgot.

A kommunizmus azonban nemcsak azt kívánja meg, hogy minden ember egyaránt részese legyen a természet adományainak, tehát nemcsak egy átlagos részesedést kíván az emberek számára, hanem azt is akarja, hogy mennél több jusson minden egyes ember részére, vagyis a jólétből egy magasabb átlagot kíván az embereknek. Ezért nem elégszik meg azzal, hogy úgy éljünk, ahogy a természet rendelkezésünkre áll, hanem megköveteli, hogy szaporítsuk és javítsuk a természet adományait. Vagyis: gazdálkodjunk, gazdálkodás által mennél több szükségletünket, mennél jobban és mennél kevesebb fáradsággal elégítsük ki. A természet igen keveset adományoz egészen ingyen, vagyis olyan módon, hogy mi használhassuk anélkül, hogy gazdálkodnánk, ilyen ingyenes adomány például a levegő. A természet nem-ingyenes adományaihoz tehát csak annak az embernek tehet jogigénye, aki gazdálkodásával, munkájával hozzájárul a természet adományainak gazdasági kihasz-

nálásához, vagyis gazdasági értékék termeléséhez Csak akkor érhető el a közgazdálkodás célja, az általánosan lehető legtöbb és legolcsóbb jólét, ha mindenki résztvesz a természet feldolgozásával a jólét megteremtésében, vagyis ha mindenki gazdálkodik.

Amit a természet ingyen ad, az egyszerű hasznosság. Amit nem ad ingyen, hanem gazdálkodás sunk nyomán bocsát csak rendelkezésünkre, az használati értékkel bír. A használati értéknek eszerint két okozója van: a hasznosság és a gazdálkodás. Egy jelenségnek használati értéke nem lehet nagyobb, a többi jelenségek használati értékéhez viszonyítva, mint az ő hasznossága. Viszont egy jelenségnek használati értéke nem lehet kisebb, mint más jelenségekhez viszonyítva a beléje fektetett gazdálkodás mértéke. A hasznosság a felső határa, a gazdálkodás mértéke az alsó határa a jelenségek használati értékének.

A társadalomban együtt gazdálkodó egyes emberek az egyes jelenségeknek különböző használati értéket tulajdonítanak. A cipő és a nadrág egyaránt hasznos jelenségek és mondjuk, hogy a gazdálkodásnak egyforma mértékét is igényli mind a kettő. Mindamellet a cipész és a szabó ki fogják cserélni – ha a pénz közvetítése mellett is az általuk készített cipőt és nadrágot, mert a cipész a nadrágnak, a szabó a cipőnek tulajdonít egyénileg nagyobb hasznosságot és ezzel nagyobb használati értéket is. Ez is egy neme az értéktöbbletcsinálásnak. Ámde itt mindenki a másiknak szerez

értéktöbbletet. Ez a társadalmi együttgazdálkodásnak a nagyobb értéke az elzárkózott egyéni gazdálkodás fölött. Hz ad erkölcsi fölényt a társadalmi együttgazdálkodásnak, mert több, jobb és olcsóbb szükséglet-kielégítést eredményez.

Ámde látjuk, hogy a jelenségek társadalmi használati értéke különbözik az egyes egyéni használati értéktől. Ezért *közgazdasági értéknek a társadalmilag átlagos használati értéket kell tekintelnünk.*

A kommunizmus azért is helyezi az egyéni gazdálkodás fölébe a kommunisztikus gazdálkodást, mert a társadalmi gazdálkodás többértéket termel, több termelést ér el az egyéni fölött. A kommunizmus egyrészt egyenletes, másrészt magasabbban átlagos szükséglet-kielégítést szerez az embereknek. A kommunizmus így több boldogságot szerez az embereknek kevesebb kín árán: ezért erkölcsös a kommunizmus. De mindig jegyezzük föl, hogy a kommunizmus nem öncél, hanem csak eszköz a több boldogsághoz. A kommunizmus rögtön lemondana, ha általa az emberek kevesebb boldogsághoz jutnának. De ez nagy kötelességet ró a kommunistákra: úgy kell berendezkednünk, hogy térben és időben tényleg több boldogságot szerezzünk. Ezért ostoba és gonosz rágalom, hogy a kommunizmus pusztító, égető, rabló és gyilkoló rendszer volna. Ellenkezőleg: a kommunizmus minden ember számára a lehető legtöbb boldogságot akarja és tudja előállítani.

A kommunizmus jogrendszere

Mindannyian a természet gyermekei vagyunk, természetanyánk mindnyájunk számára egyaránt nyújtja az ő adományait. Élni mindenkinek joga van, elvileg létminimum mindenkit egyaránt és egyformán megillet. Ámde ez adományok gazdálkodást igényelvén, azokhoz jogot csak gazdálkodásunk mértéke szerint nyerünk. A gyermek, az aggastyán és a beteg ember önhibáján kívül nem tud gazdálkodási munkában résztvenni, a létminimum azért ezeket is megilleti. Csak aki bírna, de nem akarja a természet adományainak a felhasználhatóságához gazdálkodási munkáját hozzáadni, az eljártssza ezzel a létminimumhoz való jogát is.

A társadalom éppen úgy nem kér magának részt az emberek gazdálkodásának eredményéből, mint a természet, de a társadalom rendjének vannak önfenntartás! költségei. E költségek fedezésére szed a társadalom adókat a tagjaitól. Az adó nem lehet nagyobb azon előnyöknél, mint aminőket a társadalom nyújt a tagjainak. Az állam életbiztonságot nyújt tagjainak, ezért önellentmondás volna azt hinni, hogy az államnak joga van tagjainak életét elvenni. Háborút tehát az állam nem folytathat, mert ezzel ellenmondásba kerül a saját céljával. Természetes, hogy az önvédelem nem há-

ború, hanem kényszerűség. Az állam gazdálkodási lehetőséget nyújt tagjainak, önellenmondás volna tehát, ha az állam elvenné tagjainak szájából és testéről ezek gazdálkodásának eredményét. Az állam az egyének öfenntartásának és továbbfejlődésének eszköze, ha ezekben az állam megszorította az egyéneket, akkor a sajátmaga eszmei létindokával jönne ellenmondásba. Ámde meg kell értenünk, hogy az állam az összes tagoknak általános és átlagos életbiztonságát és fejlődési lehetőségeit nyújtja, amiért is az állam egyes egyénekekkel szemben az általános érdeket képviseli: nem azt nézi, hogy mi jó az egyes egyénnek, hanem azt, hogy mi jó általában az egyes ember kezelésénél az általánosságnak, az összes egyéneknek. A társadalomban társadalmi értékek szerepelnek. Nem lehet egyéni sérelem az, ami általa?ban mindenkinek jó. De azért ne essünk abba a tévedésbe, mintha a társadalom volna a cél és az egyének csak eszközök volnának. Ellenkezőleg: a társadalom egyik eszköze az emberek boldogulásának, de nem külön-külön az egyes ember megítélése szerint, hanem általában az összes társadalmi tagok érdekeinek szempontjából. Ezért kell az államnak természete szerint demokratának lennie.

A természet és társadalom jelenségeit az emberi gazdálkodás avatja használati értékeké, miért is az egyének gazdálkodása szintén igényt formál a termelt értékekre. Az emberi gazdálkodás három formában érvényesül:

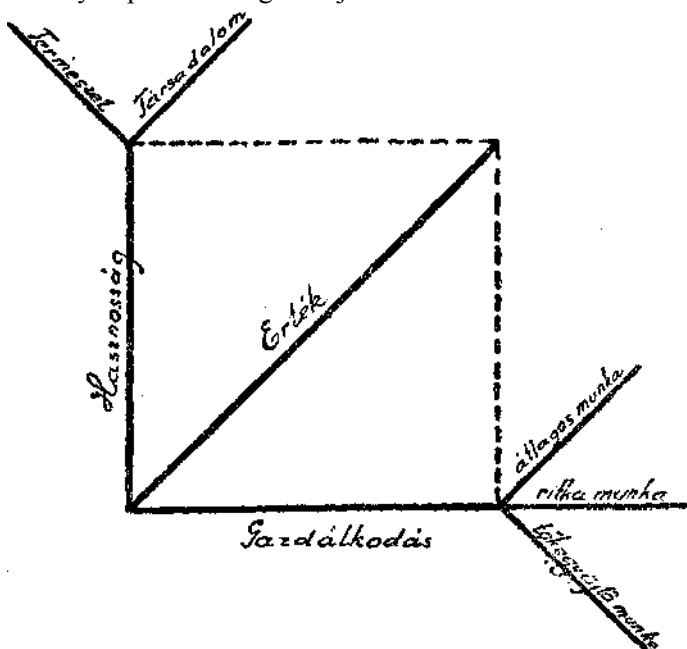
1. mint átlagos fej- vagy kézi munka, mely át-

lagosan a szükség szerinti mennyiségben áll rendelkezésre;

2. mint ritka munka, mely csak korlátozott mennyiségben és minőségben áll az emberiség rendelkezésére, amilyen a szervező és feltaláló munka és végül

3. az értékeket megóvó és szaporító takarékoskosság a tőkegyűjtésnek pozitív és negatív munkája.

Az értékalakulásnak tényezőit egy erőegyenközény képletében foglalhatjuk össze:

A természet és társadalom adják a hasznos-ságot, a háromféle emberi munka adja a gazdálkodást; hasznosság és gazdálkodás eredményezik az értéket. (Társadalmi értéket.)

A kommunizmus jogrendje mind az öt érték-termelő tényezőnek megadja a maga termelési eredményét. A természet anyánk és társadalom apánk által termelt értékek az ő gyermekeinek, az embereknek egyaránt és egyformán jogosult tulajdonai és létminimum alakjában osztatnak ki közöttük. A társadalom azonban önfenntartási és továbbfejlesztési költségeit adók alakjában igényli. E létminimumon felül még külön joga van minden egyénnek a termelés összességéből a maga gazdálkodásának eredményéhez.

Ennek gyakorlati kivitele a következő:

Ma is csak kisebb termelési üzemek nem vezetnek könyveket. Ezentúl minden üzem köteles lesz könyvet vezetni. A fixjövedelmű fej- és kézimunkásokról könyveket vezetnek azon üzemek, amelyekben ezek dolgoznak. Fia a termelés rendje semmiben sem változnék, akkor is szükség lesz erre, hiszen oly nagy adók jönnek, amelyeknél emberileg ki kell küszöbölni az igazságtalanságot. Lehetetlen volna fenntartani a bekövetkezendő nagy adóztatások mellett a most dívó nagy adótitkolásokat, holott némely üzem képtelen elütökölni a hozadékát. Tehát egy általános közgazdasági kataszter felfektetése elengedhetlen követelmény. E kataszterben az egyéni könyvvezetés alapján minden termelési aktus hivatalosan fel-

jegyztetik. Minden termelési szervezet, tehát akár nagyüzem, akár egyéni üzem legyen az, bejelenti egy meghatározott időn belül:

1. egyszerismindenkorra egész álló tőkeberendezését;
2. a berendezés változásait;
3. a termelésben résztvevő egyéneknek öfen-tartásuk céljára adott előlegeket;
4. a feldolgozott anyagokat;
5. az elkészített árukat;
6. az eladott árukat.

E mérlegből hivatalosan megállapítják, hogy:

1. mennyi álló tőke szerepelt az üzemben, aminek értékét állandóan fenn kell tartani akár új álló tőkék beszerzésével, akár az elhasználás későbbi fedezése céljából egy tőketartalék felhalmozásával;

2. mennyi forgó tőkét emésztett fel az üzem, aminek visszatérítéséről gondoskodni kell az eladott termékek eladási árából;

3. mennyi munka használtatott fel a termelésre és

4. mennyi értéktöbblet éretett el, vagyis meg? állapittatik az üzemnek elért tiszta fölöslege.

A közigazgatási kataszter-hivatal a termelésben résztvevett fej- és kézmunkásnak, valamint ezek családtagjainak megállapítja a létminimumát és pedig nemcsak a termelésben résztvevett egyének, hanem azok munkaképtelen családtagjai részére is. Ez mindenkire nézve egyenlő mennyiség, de ha pénzben fizettetik ki, akkor a pénz vásárlóere-

jenek változása szerint, változik a létminimum pénzbeli mennyisége is.

Megállapítja továbbá a hivatal a munkailletkeket:, a munka nehezebb természete, veszélyessége, kellemetlensége és különösen társadalmilag szükségessége és termelékeny erőminősége szerint E munkadíjak a létminimumon kívül kifizettettek a termelésben ténylegesen résztvett egyének között.

Megállapítja ezután az álló és forgótöke fenntartására és visszatérítésére szükséges összegeket.

Végül az üzemet szervező és vezető egyéneknek az elért eredmények szerint állapítják meg a megfelelő munkailletményeket.

A fennmaradó fölöslegről az állam kiveszi a maga adóját és az ezek után is megmaradó fölösleg a termelésben résztvett egyének között mint külön jutalom kiosztatik.

Amely üzem mind e szükséges hozadékot állandóan nem tudja előteremteni, az, mint gazdaságilag káros üzem, beszüntetendő.

A létminimum a jogosultaknak üzemvesztések esetén államvagyonból fedezendő.

Csak látszat az, hogy e rendszernél túlságos nagy hivatalos szervezete van szükség, amennyiben a legtöbb tétel arányszámát már eleve megállapítják. A létminimum meglehetősen átlagos szám lehet és a munkadíj az egyes termelési ágaknál is átlagosan előre megállapított összeg lehet. Általában a munkadíjak néhány osztályzatba beleférnek. Az adó százalékos lehet. A tervező-

munka jutalma az elért eredmény százalékában fejezhető ki. így meglehetősen sablonos munkává válik a kataszter útján eszközölt jövedeleméit osztás.

Minő eredményeket értünk el e rendszerünkkel?

Általában elérjük azt, hogy mindenki a maga érdeme szerint részesül a termelés eredményéből.

A különleges eredmények pedig a következők:

1. A létminimum folytán a gyermekek felnevelése biztosított;

2. a betegek ellátnak;

3. az öregek nyugdíjhoz jutnak;

4. a tőke reprodukálásáról gondoskodunk;

5. t vállalkozók túlhaszna, a munkások rovására történő túlelőnyökhöz jutása megszűnik;

6. egy egyetlen adónemet hoztunk be, amelynek megbecsülhetetlen két előnye az, hogy igazságos és a fogyasztókra át nem hárítható, tehát nem árdragító; végül

Így elhárítható a fogyasztók kizsákmányolása is, amennyiben nincs oly nagyfokú egyéni érdek a termékek árdragításához és az árak megfelelő volta hivatalosan is ellenőrizhető.

Mehrwert és magántulajdon

A mehrwertnek, értéktöbbletnek, tudományos felfedezése és rendszeres megállapítása az emberiség történetének legdöntőbb eseményei közé tartozik. Lényegét a következő példa mutatja be:

A tőkésvállalkozó pénzével, megvásárolja az árut. Az áru lehet akár a munkás által készen előállított jószág, de lehet maga a munkás munkarejeje is, amelyet aztán a tőkés-vállalkozó árutermelésre felhasznál. A pénz így átalakul áruvá. P -ből A lesz. Most a tőkés-vállalkozó elada az árut, vagyis újra pénzzé teszi azt. A -ból ismét P lesz. A folyamat tehát ez: $P-A-P$. Azt mondta erre Marx, hogy ez a képlet így helytelen. Senki se változtatja át pénzét áruvá s áruját ismét pénzzé, hogy a végén ugyanannyi pénze legyen, mint amennyi eredetileg volt a birtokában. Kell, hogy még egy további pénzmenyiséghez jusson (p -hez); csakis azért tartotta a tőkés-vállalkozó érdemesnek, hogy ezt a manipulációt elvégezze. A képlet tehát valójában ez: $P-A-(P+p)$. Ez a p az értéktöbblet.

Honnan kerül ki ez az értéktöbblet?

Marx azt mondja, hogy a tőkés-vállalkozó megcsalja a munkást. Megveszi ennek például 10 órai munkáját, előállítat vele 10 órai munkaidősnek megfelelő árukat és csak például 6 órai munkaidőnek megfelelő bért fizet neki. Az előállított terméket úgy adja el, mint 10 órai munka eredményét és így a 4 órai munkaidő eredményét magának eltulajdonítja, holott ez jogszerűen a munkást illetné meg.

Marxnak igaza van, de tétele magyarázatra szorul:

Tisztában kell lennünk mindenekelőtt azzal, hogy van valódi értéktöbblet és ál-értéktöbblet. Valódi értéktöbblet az, amely tényleg új értékek előállításának eredménye. Ál-értéktöbblet az, amely nem új érték, hanem csak egyik embernek vagyonszaporulata a másikkal szemben. Minden termelési cselekedetnek célja az, hogy valódi értéktöbbletet hozzon létre, hiszen máskülönben semmi értelme nem volna a termelésnek. A cipész nem készítené cipőt, a földműves nem termelne búzát, ha nem érne többet az eredmény a befektetésnél. A munkát éppen az teszi gazdaságossá, hogy nemcsak önmagát fizeti vissza, de értéktöbbletet is teremt. Ugyancsak valódi értéktöbbletet teremt a társadalom is. A föld, a ház társadalmi fejlődés következtében értékesebbé lesz. Az egyének munkája is mérhetlenül többet ér azáltal, ha társadalmi munkamegoszlás van. A szervező munka éppenséggel csak társadalmilag érvényesül.

Valódi értéktöbbletet teremt tehát minden

gazdaságos munka és minden gazdaságos munkánál a társadalom.

A valódi értéktöbblet nem hogy kiküszöbölendő lenne, de éppen csak ezért érdemes gazdálkodni általában és társadalomban gazdálkodni különösen. Ellenben az ál-értéktöbblet kiküszöbölendő, mert semmi egyéb, mint igazságtalan jöve?delemeloszlás.

Az ál-értéktöbblet kétféle. Egyik, ha a munkás nem kapja meg munkájának teljes eredményét. Ezt a Mehrwert-csinálást üldözi Marx. De van egy másik ál-értéktöbblet-csinálás is, ha a fogyasztóval drágábban fizettetik meg a termékvényt, mint amennyibe annak termelése belekerül. E kétfajta ál-értéktöbblet-csinálás kártékony és kiküszöbölendő, de éppen úgy kiküszöbölendő az is, ha egyesek akár az egyéni munkának, akár a társadalomnak értéktöbblet-eredményeit maguknak elsajátítják.

Ide néhány megjegyzést kell tennünk:

1. A termelésnél alkalmazott tőke állandó tőke (munkaeszköz és anyag) kétségenkívül nemcsak ama munkának eredménye, mely a tőkét eredetileg termelte, hanem a takarékoságnak, a gondosságnak is következménye. Ha a tőke megszűnne is magántulajdon lenni, akkor is lehet takarékoskodni és gondoskodni, vagy lehet mellőzni a takarékoságot és gondosságot. Közömbös tehát a magántulajdon-jelleg. Kommunizmus esetén is kell az embereket ösztönözni a tőkealkotásra. E külső ösztönzés szüksége csak akkor fog meg-

szünni, ha az emberek általában tökéletesen jókká lesznek s a közérzet benső ösztönzése elég erős lesz majdan bennük. Egyelőre a termelés eredményének többet kell érnie a munkabéternél, hogy a tőkealkotás ténye is valamilyen jutalmazást találhasson.

2. A tőkés-vállalkozó maga is végez bizonyos gazdasági munkát, akkor, midőn a pénzt áruvá, az árut ismét pénzzé változtatja át. Hiszen ő nem parancsolhat embertársaira, hogy az ő tetszése szerint neki pénzért árut, áruért pénzt adjanak. Kell, hogy az embereknek szintén legyen e mellett valamilyen gazdasági érdekük. Ő annak ad pénzt árujáért, akinek inkább van a pénzre, mint az árura szüksége és viszont annak adja tovább az árut a pénzért, akinek megint az árura van szüksége, Ha teljes kommunizmus következne is be, akkor is kellenének emberek, akik a kicserélési folyamatot intéznék. A tőkés-vállalkozók helyett állami hivatalnokok vennék át a termelt árut és juttatnák ezeket oda, ahol szükség van rájuk. Világos tehát, az áruk eladási árának többletében benne van az áruk kicserélődését intézőknek jogos jutalmazása is.

3. Ha a tőkés-vállalkozó drágábban adja el az árut, mint amennyit ő fizetett érte, akkor ő a fogyasztót is „becsapja”. Az áru benső értékét nem az a pénz fejezi ki, amit adnak az áruért, hanem az a pénz, amibe az áru előállítására kerül. Ha a tőkés-vállalkozó teljes összegében fizetné meg a munkásnak a 10 órai munkaidő benső értékét, ak-

kor is megtörténhetne, hogy ő a 10 órasi munkaidő árán termelt árut úgy adná el, mintha az 14 órasi munkaidőbe került volna. Ez esetben a „mehrwert”-csinálás nem a munkás, hanem a fogyasztó rovására történék. Igaz, hogy a munkás egész jövedelmével fogyasztó lévén, ő nagyobb arányban viseli az ilyen természetű mehrwertnek is terhét, mint viselik azok az osztályok, amelyek nem egész jövedelmüket fogyasztják el.

4. De mindez nem döntő szempont. A perdöntő jelenség, amire fel akarom hívni a tudomány figyelmét, az, hogy a mehrwert egy természetes és szükséges gazdasági és társadalmi eredt meny, a helytálló kifogás csak az, hogy e társadalomgazdasági eredményt jogosulatlanul sajátítja ki magának a tőkés-vállalkozó. Képzeli el, hogy egy métermázsza búza előállítására ugyanannyi munkaidőbe kerül, mint egy öltöny előállítására. Miért cserélik ki tehát egymással a földműves és a szabó az ő termékeiket? Azért, mert mindkettő valamilyen előnyt lát az ugyanazon értékű jószágok kicserélésében. Ez az előny a társadalmi mehrwert. Ha a földműves kénytelen volna ruhát, cipőt, szerzőt, műtrágyát, nemesített vetőmagot stb. mindent sajátmaga előállítani, akkor végelemzésben kevesebb összértékű termékeket állítana elő, mint így, a társadalmi munkamegoszlás rendjében. Ha egy millió ember él társadalmi együttgazdálkodásban, akkor termelésük eredménye nem annyi, mint volna, ha mind a millió ember külön, egymástól elzárkózva gazdálkodna. Mérhetetlenül

több eredményük van együttgazdálkodásukban. Henry George észrevette a földjáradéknál e tár»
 sadalmi mehrwert-jelleget és kommunizálni kis
 vánta ezért a földjáradékot, bárha egyébként a
 magántulajdon intézményét fentartandónak vélte.
 Ámde nemcsak a földnek van ily módon mehr-
 wert-kialakulása, hanem a társadalmi gazdálkodás
 minden mozzanatához tapad ilyen társadalmi
 mehrwert. A hiba tehát nem az, hogy mehrwert
 van, hiszen ez nem hiba, hanem szerencse és köz-
 haszon, hanem ott van a baj, hogy a társadalmi
 mehrwertet jogosulatlanul nem az kapja, aki te-
 remti, nem a társadalom foglalja le magának,
 azaz a társadalom tagjainak, hanem egyes egyé-
 neknek módjuk van a maguk magántulajdonába
 lefoglalni a nem általuk, hanem a társadalom által
 teremtett, mehrwertet.

Hogy a társadalmi mehrwertet egyesek maguk-
 r. ak eltulajdoníthatják, annak a mai rendszerben
 egyik oka az, hogy a termelési eszközök, amelyek-
 nek nyomán támad a társadalmi mehrwert, nem
 társadalmi, hanem magántulajdonban vannak. In-
 nen van a kommunizmusnak tiltakozása a magán-
 tulajdon intézménye ellen. Akié a föld, azé a föld-
 járadék, akié a ház, azé a városokban a házárték-
 emelkedés, akié bármilyen közgazdasági jelenség,
 azé ama társadalmi haszon, amely az egyes jelen-
 séghez hozzátapad. Ezért kívánja a kommunizmus
 a magántulajdon intézményét beszüntetni. Ha va-
 laki módot találna arra, hogy a mehrwert eltulaj-
 donítása megszűnjön a magántulajdon intézmé-

nyének fentartása mellett is, akkor a kommunizmus a magántulajdont meghagyná. Nem a mehrwertet akarjuk beszüntetni, hiszen ez gazdasági öngyilkosság volna, hanem a Mehrwert eltulajdonítását. És nem épp a tulajdont akarjuk beszüntetni, hiszen a gazdasági javak az emberek tulajdona, akármilyen formában, akár köz-, akár egyéni, akár magántulajdonnak is nevezzük azt, hanem azt akarjuk, hogy mindenkinek csak az legyen a tulajdona, amit maga termelt. Ez a jogos egyéni tulajdon a kommunizmusban is. Ma nem engedik meg, hogy Péter eltulajdonítsa, amit egyénilig Pál termelt, de azt szervesen lehetővé teszik, hogy a Péterek eltulajdonítsák, amit társadalmilag a Pálok termeltek.

Nyomatékosan meg kell itt cáfolnom azt a balhiedelmet, vagy tudatos rágalmat, hogy a kommunisták rablók és fosztogatók volnának. A kommunisták szervesen akarják kisajátítani a magám tulajdont. Ez azt jelenti, hogy az intézményt akarják beszüntetni az új rend intézményei útján, de nem jelenti azt, hogy egyes egyének más egyénektől önhatalmúlag erőszakkal bármit is elvehetnek. Oroszországban rögtönítélő halállal büntetik a rablók? és fosztogatókat. Még nyomatékosabban visszautasítom azt a vádat, hogy a kommunisták legyilkolják embertársaikat. A kommunisták a forradalom útjára lépnek, mert a régi társadalmi rend anélkül nem adja meg magát, erőszakhoz is nyúlnak, mert a forradalom mindig az eddigi hatalmasok önmaguk előnyére kiszabott jogrendsze-

rét akarja beszüntetni, de a kommunisták ellenesei minden háborúnak, tehát minden vérontásnak. Csak önvédelem céljából nyúlnak fegyverhez. Ma már a vértelen forradalom korszakába jutottunk bele. A kommunisták tudják, hogy ma már a katonák fegyverei is kommunisták kezében vannak. Egymás ellen pedig fegyvert nem fognak használni a kommunisták. A szociáldemokrata nem fog lövetni a másik árnyalatú kommunistára és ez nem fogja ostrom alá venni amaszt. Közösen fogják ők közre a polgári társadalmat, amely teljes tehetetlenségben önmagába esik össze. A kommunista forradalom nem is fog kitörni mindaddig, amíg vértelensége előre nem lesz biztosítva.

Cél és eszközök

Minden eszme, mint cél, alkalmas eszközöket keres megvalósításához. Az emberiség története tanúsítja, hogy a legmagasztosabb eszméket is el tudta tüntetni az az emberi szokásos eltévelyedés, hogy az eszközöket összetévesztették a céllal és azokat a célnak a helyébe léptették. A formát teszik a tartalom helyébe, a lényegtelent a lényeges helyébe. Erre mondta Krisztus, hogy a betű öl.

Vigyázzunk tehát arra, hogy a kommunizmus is ne essék e hibába.

A kapitalizmusnak az a bűne, hogy a termelő tőke magántulajdonának segélyével a tőkés Mehrwertet sajátíthat ki magának a munkás rovás sara, ezzel igazságtalan jövedelem-elosztás és ennek folytán két osztály keletkezik a társadalomban, a kizsákmányolók és a kizsákmányoltak osztálya.

Ezzel szemben a kommunizmus egyenlő féltés teleket akar nyújtani mindenkinek boldogulásához. Ez a cél, a kapitalizmus hibáinak letörése pedig az eszköz. Eszköz tehát:

1. a magántulajdon eltörlése;

2. a Mehrwertskisajátítás beszüntetése;
3. a tőkehalmozódás megakadályozása, és
4. az osztályharcnak lefolytatása.

A magántulajdon intézményének van a gazdaságosság szempontjából előnye: ez az, hogy mozgató rugó az egyének erő kifejtésére, különösen a ritka munka képességének erősebb lendítésére, továbbá a takarékosagra és gondosságra, szóval a tőkésaporításra. De mi megállapítottuk, hogy a magántulajdon társadalomellenes intézmény. Származik abból az időből, amikor az ember még nem élt társadalomban, legfeljebb csak az erősebb jogával. A magántulajdont tehát a kommunista társadalom meg nem tűrheti. Helyébe lép azonban az egyéni tulajdon, aminek alapja az egyén gazdálkodásának saját eredménye és aminek elvi igazolása az, hogy a közboldogság általában is csak arra való, hogy az egyének élvezzék. Hiszen ha teljesen tökéletesednének is az egyének, akkor társadalomra nem lenne szükség, mindent rálehetne bízni az egyének belátására és kezelésére. De addig is:

1. igazságos az egyéni tulajdon, mert a saját munkájának, a saját énjének eredményét adja oda az egyénnek;

2. gazdaságos, mert fentartja a gazdálkodás indító rugóját, és

3. nélkülözhetetlen, mert senki sem ehet, nem lakhat, nem ruházkozhat stb. a másíknak helyébe.

Íme: itt az iskolapéldája annak, hogy a betűt említjük a lényeg, a tartalom, a cél eldobásával

ha a magántulajdont önmagáért és nem hibáiért üldözzük. A magántulajdon hibája az, hogy módot nyújt a termelőtöke magántulajdonosának Mehrwert-kisajátításra. E hibákat kell kirekeszteni megfelelő társadalmi berendezéssel és a magán? tulajdon átalakul egyéni tulajdonná. E megfelelő berendezkedés az, ha a Termelő és Jövedelemelosztó Állami Kataszter működése a termelést ellenőrizve, a jövedelemelosztás rendjét akkép intézi, hogy minden értéktermelő tényező a maga eredményét megkapja.

Éppen így ördögűzés volna a Mehrwertnek bírálat nélküli üldözése. Van valódi, hasznod és szükséges Mehrwert, amit társadalmi munkamegosztás és társadalmi fejlődés hoz létre. A cipész egy napi munkával egy pár cipőt, a szabó ugyanannyi idő alatt egy nadrágot készít. Kicserélik. Mindkét árunak értéke azonos, mégis kicserélik, mert társadalmilag ugyan egyértékű a kettő, egyénileg azonban nagyobb a cipész számára a nadrág használati értéke, a szabó számára a cipő használati értéke. Miért? Mert mindketten a másíknak árúját nehezebben tudná sajátmaga előállítani. Látjuk itt, hogy egy és ugyanazon értékű két áru kicserélésével mind a két cserélő fél számára Mehrwert alakul ki. Ez a Mehrwert azonban nem üldözendő, hiszen ha ez nem volna, akkor nem volna társadalmi munkamegosztás s nem volna érdemes társadalmi gazdálkodást folytatni.

Másik példa:

Itt áll 1000 munkás tétlenül és munkátlanul.

Itt fekszik töméntelen kiaknázott szén felhasználási alkalom nélkül. Jön egy ember egy gondolat: gépeket konstruál, amelyeket befűtnek, hajtának és kezelnek a munkások s a gép villamos-ságot termel, a villamosság kiválasztja a levegő-ből annak egyik alkatrészét, a nitrogént, ebből műtrágyát készítenek, mely ezer és ezer ember számára lehetővé teszi a mezőgazdasági többtermelést. Megtanulják ezt a módszert az egész világon és millió és millió embert s évtizedek hosszú során százmillió embereket táplál ez egyetlen embernek feltaláló gondolata. Ez az ember pedig alig eszik többet, mint egy másik ember, az ő munkaidejének termelési költsége alig több, mint millió és millió más egyes emberé. Nem diadalmas példája-e ez a Mehrwert becsületének.

Ámde ne higyjük, hogy e Mehrwertet tisztán a lángész ritka munkája eredményezte. Ha nem létezne társadalom, akkor a lángelme nem tanulhatott, nem fejlődhetett, nem érvényesülhetett volna. Ezért nem is igényli a szervező és teremtő, vezető és alkotó intelligencia önmagának ritka munkája egész eredményét, hanem annak egy részét átengedi a társadalomnak, a társadalom összes tagjainak. Ekképen kétségtelen, hogy az intelligencia, a szervezés, a gondolkodás Mehrwertekét teremt nemcsak önmaga, hanem többi embertársai javára is.

Harmadik példa:

Két egyforma nagyságú és minőségű földdarab 100 kilométer távolban fekszik egymástól. Az

egyik mellé vasutat építenek, a másik mellé nem. Ezzel az első darab föld értéke annyira emelkedik, amennyi költségbe évente kerül. a második darab föld termékeinek az elsőnek vasútjához való szállítása. Az első darab föld megművelése ugyanannyiba kerül ezután is, mint a másodiké, terméisének értéke azonban kétszerannyi lett, mint a másodiké. Mehrwert je van. Bűnös, kártékony jelenség-e ez? Nem. Csak az volna igazságtalan, ha az első darab föld megfelelő mehrwertjét nem az kapná,, aki teremtette: a vasút intézményét lehetővé tevő társadalom.

Világos-, hogy nem a mehrwertek a hibásak, hanem az igazságtalan jövedelemeloszlás.

Marxnak teljesen igaza van: amely mehrwertet ő üldöz, az tényleg bűnös, mert ez nem is mehrwert, csak azt a látszatot kelti. Ha én megveszem a munkás napi 10 órai munkaidejét, de csak 6 órai munkaidejét fizetem meg, akkor kiszákmányolom őt. Éppen úgy, ha a munkástól megvett 10 órai munkaidő termékét 14 órai munkaidő terméke gyanánt adom el, akkor a fogy asztót csapom be. Jogtalan hasznokat szerzek magamnak, ál-mehrwerteket gyűjtök, amelyek a közvagyonot éppen úgy nem gyarapítják, mintha az emberek kártyán nyerik el egymásnak a pénzét.

Látható, hogy a mehrwert elmélete sem isteni kijelentés erejével bíró dogma. Minden rendben van, ha megmaradunk elvünk mellett, hogy mindenki a maga gazdálkodásának eredményét kapja meg. A természet és a társadalom a magáét az

összes emberek számára, – a társadalom fenntartásának költségeit levonva – és az emberek is egyenként a maguk egyéni munkájának eredményét. Hogy a tőkehalmozódás sem ördög önmagában, ezt sem kell bizonygatnom. A baj csak ott lehet, ha jogtalanul, ál-mehrwertekből szerezve, mint magántulajdon további ál-mehrwertek szerzésére használható. De önmagában véve a tőkehalmozódás a gazdaságos gazdálkodás szüksége és feltétele.

Hogy az osztályharc is csak eszköz, mely rögtön meg kell, hogy szűnjön, mihelyt győzelemre fog jutni, arra hivatkozunk Marx-Engels kommunista kiáltványára:

„Hogyha a proletárság a burzsoáosztály ellen irányuló küzdelmében szükségszerűen osztálylyá egyesül, forradalom útján uralkodó osztálylyá válik és mint uralkodó osztály a régi termelési viszonyokat erőszakosan megszünteti, akkor a termelési viszonyokkal egyetemben *megszünteti az osztály ellentét létfoltételeit, általában az osztályokat és ezzel saját uralmának osztály jellegét.*

„A régi osztályokra és osztályellentétekre tagolt polgári társadalom helyébe olyan szövetség lép, amelyben minden egyesnek szabad fejlődése az összesség szabad fejlődésének föltétele.”

És hivatkozunk *Lassalle* szavaira:

„A negyedik rendnek uralma avval az óriási különbséggel jár, hogy ez a rend a tár-

sadalom utolsó, legalsóbb kitagadott rendje, amely a hatalomból való kirekesztésre sem jogi, sem tényleges feltételeket, sem nemesiséget, sem földbirtokot, sem tőkét nem tud és nem is akar felállítani, hogy ezekből új kiváltságot fejlesszen és új kiváltságos intézményeket teremtsen. Mindannyian munkások vagyunk, ha megvan bennünk az akarat, hogy a társadalom számára valamilyen hasznos tevékenységet végezzünk.

„Ez a negyedik rend, amelynek méhében tehát semmiféle új kiváltságnak a csirája nem lappang, azonos az egész emberiséggel. Az ő ügye tehát valóban az egész emberiség ügye, az ő szabadsága valóban az egész emberiség szabadsága, az ő uralma valamennyiünk uralma.

„Aki tehát a kifejtettem értelemben viszi be az életbe a munkásosztály eszméjét, mint uralkodó társadalmi eszmét, az nem oly ígét hirdet, amely a társadalmi osztályokat elválasztja és egymás ellen uszítja; ellenkezőleg az a kiengesztelődésnek az egész társadalmat felölelő ígétjét hirdeti, olyan ígét, amely kiegyenlíti a társadalmi ellentéteket); az egyesülés ígétjét hirdeti, amelyet mindenki a magáévá tehet, aki nem akarja, hogy a népet a kiváltságos rendek elnyomják és szolgátságban tartsák; az a szeretet ígétjét hirdeti, amely, ha egyszer előtört a nép szívéből, mindenkorra a nép igazi kívánsága marad s amely

tartalmánál fogva még akkor is a szeretet szava lesz, ha a nép csatakiáltása gyanánt hangzik majdan el!”

Végimentünk a magántulajdon, a Mehrwert, a tőkehalmozódás és az osztályharc fogalmain és meggyőződhattünk, hogy ezek csak eszközök; úgy is kell velük bánnunk, csak a cél érdekében kell őket használnunk, vagy elvetnünk. A cél a lehető legtöbb és legolcsóbb boldogság minden ember számára, a lehető legtöbb és legolcsóbb jólét mindenki számára, a lehető legtöbb szabadság az egyenlőség lehető legkisebb csorbításával és a lehető legtöbb egyenlőség a szabadság lehető legkisebb csorbításával.

Vájjon a proletárdiktatúra harci jelszava nem-e szintén csak eszköz, erre hadd feleljen Lenin szikratávirata 1918. december végéről, melyben békét kér és kínál az antantnak:

„A munkások és földművesek diktatúrája önmagában nem cél, hanem csupán eszköz amaz új társadalmi rendszer felépítéséhez, amelyben minden polgár, bármely osztályhoz tartozott is azelőtt, hasznos munkája esetén egyforma jogokat fog elérhetni.”

Igazság és egészség: közügyek

Ma az állam hivatalból kutatja közvádolója útján az emberek bűnösségét és nem gondoskodik, hogy ugyanekkor hivatalból védjék az emberek ártatlanságát is. Ahol van közvádoló, ott legyen közzvédő is. Mindkettőre kevesebb szükség lesz, ha a kölcsönös bizalom lesz a társadalmi becsület elve, de az egyenletlenség tárgyi okai a magánjog»ban is megcsappannak ott, ahol a magántulajdon részben közzvagyonná, részben csak egyéni tulajdonna válik.

Mindenesetre közügy, hogy mindenki akadálytalanul, közérdekből, tehát hivatalból kapja meg a maga igazát, ezért az egész igazságszolgáltatást államosítva, ingyenessé kell tenni.

Ugyanez áll az egészségre is. Az emberi egészség is társadalmi közérdek. Embert nem szabad ölni, ellenben a társadalom pusztulni, vagy legalább is gyengülni és sorvadni hagyja az embereket olyan betegségekben, amelyeket az állam egész bizonyossággal kiküszöbölhetne. Ilyenek a bacillus: sok által okozta legsúlyosabb emberi betegségek. Ma a tüdővést az orvosi tudomány nem tudja

még pozitív kézzel kigyógyítani, de az állami gondoskodás úgy kezelhetné az egészséges embereket, hogy azokon nem fogna a gümőkór bacillusa. Jó levegő, egészséges táplálkozás, rendes életmód: ez a recept. Ettől a receptől kigyógyul a legtöbb tüdőbeteg is és lassanként kipusztulna az emberiség testéből ez a bacillus.

A vérbaj nem bűn, de eltitkolása súlyos bűnnek minősítendő, mert föltétlenül gyógyítható. Aki idejekorán gyógyíttatja magát, annál nyomtalanul megszűnik a betegség és gyermekei is mentesek lesznek. Az államnak vaskézzel kell a vérbaj kórokozóit megfojtania.

A kommunista termelési mód mellett megszülnik a prostitúció, hiszen nemi érettségük kifejlődésekor már férfi és nő egyaránt házasodhatnak és így a vérbaj bacillusa, a „sápadt spirocheta” is ki fog pusztulni az emberiség ereiből.

A kommunizmus büntetőjoga

Bűn az erkölcstelenség.

Erkölc a legtöbb boldogság a legkevesebb szenvedés árán.

Bűnt lehet tehát elkövetni, ha

1. kevesebb boldogságot szerzünk magunknak és másoknak, mint amennyit lehetne; ez a társadalomellenes bűn: amikor kötelességeit valaki nem teljesíti; és

2. ha másoknak több szenvedése árán szerzünk magunknak több boldogságot; ez a magánosok elleni bűn, amikor magánosok jogait valaki sérti.

A bűn származik tudatlanságból, társadalmi intézményekből és elmebajból. Tudatlanságból, ha az ember nincs kellőképp nevelve. Ezért az emberek nevelése társadalmi feladat. Társadalmi intézményekből származnak bűnök például, ahol az emberei? saját hibájuk nélkül nyomorognak: ezen is lehet észszerűleg segíteni. Végül elmebajosokat ki kell gyógyítani; akiken pedig már nem lehet segíteni, ki kell azokat kapcsolni abból a társadalomból, ahol közveszélyesek.

Büntetni nem szabad a tudatlanságot, hanem fel kell világosítani. Büntetni nem szabad az egyént A társadalom hibáiért. Büntetni nem szabad az elmebeteget, hanem csak gyógyítani, vagy kikapcsolni.

Csak azt kell büntetni, aki sem tanulni, sem a társadalom berendezéseihez alkalmazkodni nem akar, sem pedig kigyógyulni nem tud.

A büntetés mértéke a bűn nagysága. A bűn nagysága két tényezőtől függ: a bűnözés szándékától és a bűnözés cselekményétől. Egy erőegyenközény világíthatja ezt meg legjobban:

Ez erőegyenközénynél A B, az egyik tényező, a bűnözés szándéka, A C, a másik tényező, a bűnözés cselekménye és így A D, az eredő: a számbevendő büntett.

Ez a bűn-erőegyenközény.

Ennél a képletes bűn-erőegyenközénynél

nincs bűnözési szándék, csak bűnözési cselekmény, ha például minden képzelhető szándék, még gondatlanság sem forogván fenn, tiszta véletlen-

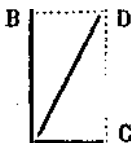
ségből embert öltem: nincs tehát bűn-eredő, nincs A D, nincs, bűn, nincs büntetés.

Énnél a képletes bűnszerűegyenkőzénynél

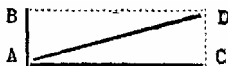

van ugyan bűnöző szándék, de csak a gondolatnál maradtam, a gondolaton túl mitsem tettem, nincs bűn-eredő, nincs bűn, nincs büntett.

Ha szándékom valamely cselekedetben megnyilvánult, akkor ha nem is lett a cselekedetnek eredménye, de maga a szándékolt cselekedet ténye is zavarhatja a társadalmat s így mégis van, ha egy kis vonalnyi eredmény is:

A C mégis van, akkor mégis van bűneset. ilyen a bűnkísérlet.

Itt A B, A bűnöző szándék kicsiny, például valakit csak az útból félrelökni akartam, ami esetleg nem

is bűn, de a meglökött véletlenül rosszul esett és agyonütötte magát s így az eredmény, $A C$, összehasonlíthatatlanul nagyobb: itt már van bűneredő: $A D$, amelyik azonban kisebb, mintha $A B$, a szándék is oly nagy lett volna, mint $A C$, az eredmény; ebben az esetben szintén van bűn, de ez nem teljes.

Ezekon a példakon mutatom be, hogy az okozatiság törvényének megértésével (két tényező = egy eredő), a bűn bűnhődését eszmeileg pontosan mintha röffel tudnók kimérhetni.

A büntetés mineműsége nem lehet ellentétes az erkölcsi és gazdaságossági eszménnyel. Tehát nem is lehet büntetés, hanem csakis javítás vagy rendbehozatal. És nincs helyén az embernek elvonása a gazdasági munkától.

Halálbüntetés nincs helyén olyan társadalomban, mely nem büntet, hanem csak javít. Ha a bűntevő javíthatatlan, aminő az örült, ez esetben van helye a világtól való elkülönítésnek, nehogy továbbra is árthasson a gyógyíthatatlan örült embertársainak.

A büntetés minősége kétféle lehet: 1. a büntetési idő tartama alatt a büntettes pusztán csak a létminimumra szoríttatik, tehát gazdálkodása eredményét nem kapja meg és, 2. a kellemetlenebb munkák elvégzésére szoríttatik.

Az új rendben mindenesetre összehasonlíthatatlanul kevesebb lesz a bűneset, mert a szegénység és a műveletlenség ki fognak pusztulni az em-

ben társadalom szótárából; a hírvágynak is megfogynak a területei, viszont kifejlődik az emberek közti érdekközösség, szolidaritás érzése, ami a kölcsönös érintkezésben és együttélésben a *bizalmat, fideszt, fogja társadalmi becsületté megtenni.*

Az intelligencia szerepe

Kit lehet intelligens embernek nevezni? Rend szerint azokat nevezik intelligens osztálynak, akik bizonyos iskolákat végeztek. Pedig az iskola nemcsak hogy észet nem tud adni az embernek, de igen sokszor igazi emberi tudományt sem, ami alatt értem, hogy a tudományos ember ösmerje önmagát, embertársait és a természetet és társadalmát, amelyben él. Több értelme van annak a felfogásnak, mely intelligens embernek a tanult embert nevezi, de itt sincs az ész értékelve. Intelligens embernek helyesen azt tarthatjuk, aki a jelenségek lényegét meg tudja érteni. A tanultság elősegíti ezt, de elme kell hozzá elsősorban; az elmét a tanultság és a gyakorlat jobban felnyithatja. Az iskolázatlan munkás is lehet intelligens a maga munkakörében, ha annak a lényegét jól megérti. De általános intelligenciát kell az embernek szereznie, hogy egész ember lehessen.

A kommunizmus minden emberből kifejleszti az attól telhető legmagasabb intelligenciát, mert mindenki egyenlő feltételek mellett, – létminimum biztosításával és társadalmi gondoskodással

– lesz felnevelve. Amíg ez általánosítva lesz, addig is szükség van a tanult intelligenciára. Az összes emberek jobb boldogulására, gazdaságosabb megélhetésre fel kell használni az emberiség által eddig már megszerzett intelligenciát. Az intelligens ember munkájával megkönnyíti és elősegíti más emberek munkáját, amivel ő nemcsak magának, de a társadalomnak, a többi embereknek is termel értékeket. Az intelligens ember Mehrwertet termel a társadalom számára, amely Mehrwertet nem szabad beszüntetni azzal, hogy az intelligens emberek munkáját ne vegyük igénybe a kommunizmusnál. Az emberi intelligencia által termelt Mehrwertek nem jöhetnének ki, nem érvényesülhetnének a társadalom fennállása nélkül, azért e Mehrwertek nem illetik egyedül az intelligens embereket, hanem az ő termelésük az ő részesedésükön kívül az egész társadalom tulajdona. Már pedig csak nehezítené, megkisebbitené a kommunizmus az intelligencia Mehrwert-termelését, ha ezt nem méltányolná és nem adná meg az intelligenciának azt a szerepkört, amelyik szükséges, hogy a Mehrwertjüket kitermelhessék.

Ezért egyesülnie kell a munkásságnak az intelligenciával, a fej- és kézimunkásságnak össze kell működnie. Ne legyen köztük különbség, a lényeges az, hogy aki társadalmilag szükséges gazdálkodást végez, az egyenjogosult tagja a kommunista társadalomnak. Ez nem megalkuvás a burzsoáziával, mert a kommunizmusban egyáltalán sem lesz burzsoá. Nem fizikailag irtják ki őket,

hanem gazdaságilag. Egyrészt mindenki köteles lesz dolgozni, enélkül egyáltalán nem élhet, másrészt pedig nem lehet többé kizsákmányolni, mert az állam végezvén el a termelés eredményének a szétosztását, a jövedelemelosztást, senki sem tarthat többé bérmunkást.

Az intelligencia lehet vezetője a velük együtt dolgozó tömegeknek, de nem lehet ennek kizsákmányolója, viszont a tömegek sem tarthatják az intelligenciát sem bérmunkásainak, sem magától különválasztott, vagy éppen magának nyers erővel alárendelt osztálynak. A kommunizmus úgy erkölcsi, mint gazdasági céljait csak úgy érheti el, véglegesen a kapitalista kizsákmányoló rendszert csak úgy szüntetheti be, ha egyesülnek benne az eddigi intelligens és kézi munkások a társadalmilag szükséges munkamegosztásra.

A megoldás elvei

Megállapítottuk a következő tételeket:

1. A kommunizmus célja minden embernek általában a lehető legtöbb boldogságot a legkevesebb szenvedés árán biztosítani.

2. Tökéletes szabadságot csak anarchiában, tökéletes egyenlőséget csak a szabadság elfojtása mellett képzelhetünk el. Ezért a kommunizmus a szabadságot és egyenlőséget úgy értelmezi, hogy minden embernek szabad létéhez és fejlődéséhez egyenlő társadalmi feltételeket követel. Szabadság és egyenlőség egymást kölcsönösen korlátozzák és feltételezik.

3. A kommunizmus is úgy értelmezi a társadalmi együttgazdálkodást, hogy ez által a lehető legtöbb szükségletünket a lehető legjobban és a legolcsóbban elégíthessük ki.

4. Mindenki annyiban részesedjék a társadalmi termelés eredményéből, amennyiben a termeléshez hozzájárult. Ennyiben a tulajdon jogosult. Ezt nevezzük egyéni tulajdonnak, szemben az eddigi tisztátalan magántulajdon-fogalommal.

5. A természet és a társadalom által nyújtott értékek közös tulajdonai minden embernek.

6. A tulajdon tehát annyiban nem jogosult-ha egyesek akár a természet és a társadalom által nyújtott értékekből, akár pedig más embertársaik által előállított értékekből maguknak elsajátítanak,

7. A természet által minden született embernek egyaránt nyújtott gazdasági hasznosságok és értékek létminimumot adnak minden embernek; a termelésben résztvevő emberek a létminimumon felül igénylik saját gazdálkodásuknak eredményét,

8. A létminimum kijár a gyermeknek teljes felneveltetéseig, úgy, hogy minden ember gyermeke tökéletes kineveltetésben részesül; kijár a létminimum a betegnek és kijár, mint nyugdíj az öregeknek. Csak az nem kap létminimumot, aki gazdálkodásával nem járul hozzá a természet anyagának értékekké alakításához: „aki nem dolgozik, ne egyék!”

9. A társadalom mindenféle értéktöbbleteket teremt és kapcsol hozzá az egyes emberek gazdálkodásának eredményéhez. E társadalmi Mehrwertet eddig jórészt az egyes magántulajdonosok, akiknek magántulajdonához kapcsolódott a Mehrwert, maguknak sajátították ki. Így például, ha egy város mellé vasutat építenek, akkor a házérték-emelkedés, amelyhez az egyén nem járult hozzá, mégis az egyéné maradt. Ilyen társadalmi Mehrwert a földjáradék is. A társadalmi Mehrwert előnyös az emberekre, éppen emiatt élünk tár-

sadalmi állapotban és nem külön-külön önállóan, de minden társadalmi értéktöbblet köztulajdon.

10. A magántulajdonosok a munkások rovására is szereztek maguknak Mehrwertet olyan módon, hogy nem teljesen fizették meg ezeknek munkabér alakjában teljes munkaidejét, de még inkább szereztek ezek Mehrwerteket maguknak a fogyasztók terhére, amennyiben ezeknek drágábban adták el a termelvényeket, mint amennyibe nekik kerültek. Az efajta Mehrwert nem úgy jön létre, mint a társadalmi Mehrwert, mely tényleg új érték teremtését jelenti, hanem ez az ál-Mehrwert csak egyik embernek a kezébe juttatja a másiknak termelvényét. Az ál-Mehrwert tehát kiküszöbölendő és így se köz-, sem egyéni tulajdon nem lehet.

11. A kommunizmusban nincs munkás és nincs munkaadó, hanem mindenki egyaránt gazdálkodó.

12. A gazdálkodásnak három fajtája van: az átlagos munka útján való gazdálkodás, ami alatt értendő minden olyan fej- vagy kézimunka, mely a szükséges mennyiségben beszerezhető vagy megtanulható; továbbá a ritka munka útján való gazdálkodás, ami alatt értjük az olyan fej- vagy kézimunkát, amely különleges tehetsége egyes embereknek, különösen idetartozik a munkamegszervezők tehetsége; és végül gazdálkodni lehet azzal is, ha akár a közvagyonban, akár az egyéni munka szerzeményében takarékossgot és gondosságot alkalmazunk. Mind e háromfajta gazdálkodás ér-

téktermelő lévén: joguk van a saját maguk értéktermelésének eredményéhez.

13. Az ál-mehrwert azáltal áll elő, hogy egyesek a természet, a társadalom, és más embertársaink termelvényeit magántulajdonukba tudván venni, a magántulajdonukat termelési eszközöknek alkalmazták és ezen a címen új és új mehrewertekét igényelték és szereztek maguknak. Ebből az következik, hogy a termelési eszközök vagy ne legyenek többé magántulajdon tárgyai, vagy pedig föltétlen biztosítékokat kell szerezni, hogy mehrewert-csinálásra eszközül ne szolgálhassanak. Ezért lép a magántulajdon helyébe az egyéni tulajdon.

a) Miután minden gazdálkodó létminimumán felül is részesül termelése eredményéből, ezért ez az ő jutaléka természetszerűleg az ő egyéni tulajdonát alkotja. Elfogyaszthatja testileg, vagy lelki szükségleteit fedezi általa, avagy megtakaríthatja. A megtakarítás ösztönét kisebbitenők az emberekben, ha a megtakarított értékek nem maradnának az egyén szabad rendelkezése alatt.

b) Egy átmeneti időre van szükség a jelenlegi termelési rendből a kommunizmushoz. És pedig szükség lehet erre a következő két okból: – A kommunizmus nem akar a jelenlegi tőkés-vállalkozókból is proletárokat csinálni, hanem a jelenlegi proletárokat is a lehetőségig legmagasabb színvonalú gazdaságba akarja beleszervezni. Ez az emberiség szempontja, mert a kommunizmus emberies intézmény. A kommunizmus módot akar nyújtani a jelenlegi tőkés-vállalkozóknak, hogy a

vállalkozásukkal ezután a közérdeket szolgálják, amennyiben tapasztalataikkal és készségükkel továbbvezessék üzemüket, de Mehrwert-csinálás nélkül. Egy-két nemzedék alatt megszűnik ennek a szüksége, mert ezalatt a proletárok maguk elég tapasztalatot gyűjtenek, hogy ők lehessenek az üzemek szervezői és vezetői is, gyermekeik tömege pedig teljes kitanításban fognak részeseülni a társadalom által. Ez a gazdaságosság szempontja, mert a kommunizmus gazdaságos intézmény. Ámde gondosan mérlegelendők az egyes esetek, hogy az emberiesség és a gazdaságosság minő határvonalakat szabnak. E határvonal legfeljebb a második nemzedékén át terjedhet. A jelenlegi tőkés-vállalkozók gyermekeinek éppen úgy, mint a jelenlegi proletárok gyermekeinek egy-két nemzedéke tőkéletesen át tanulhat és egymáshoz idomulhat. Döntő szempont azonban a biztosíték, melyet csak az adhat meg, ha minden hatalom tényleg a kommunizmus kezébe kerül. És újra és újra hangsúlyozom, hogy a Mehrwert-kisajátítás számára nincs kíméleti idő, ezt azonnal be kell szüntetni.

14. Egy általános termelési katasztert kell fel-fektetni, melyben minden termelési aktus feljegyeztetik és a termelés eredménye e kataszter alapján szétosztatik. E kataszter-hivatal utalja ki a létminimumot, a háromféle gazdálkodási munka jutalmát és az államnak a szükséges adóját. Ily módon az állam döntő befolyást szerez egyrészt az igazságos társadalmi jövedelemelosztásra, más-

részt a termelvények természetes áralakulására. Ily módon akadályozza meg az állam, hogy a jövedelemelosztásba akár a termelők, akár a fogyasztók terhére csinált mehrwertek is belejuthassanak.

15. A létminimum és a társadalmi mehrwert köztulajdonba fogása lehetővé teszi a társadalom emberies berendezésének költségeit fedezni.

a) Minden gyermek 18 éves koráig iskolai és gyakorlati kiképzetést nyer. Az iskolák úgy reformálandók, hogy a gyermekek a való életet ösmerjék meg, a lelki szépségekben tanuljanak gyönyörködni és valamely gyakorlati gazdálkodási ágra kiképeztessenek. A nőknél a gyermeknevelés és háztartás-vezetés is gyakorlati ágnek számítatik. Ekképen 18 éves korában már mindenki kész mester és úgy fiú mint leány házasodhatnak. A prostitúció és az ezzel járó nemi betegségek kiküszöbölhetők, sőt lehető és szükséges egy olyan nevelés, mely házasodásukig fiút és leányt önkéntes szüzességben tud megtartani.

b) A kórokozó bacillusok ellen mindjobban tud a tudomány védekezni. A tüdő-gümőkór és a vérhaj egész biztosan kiküszöbölhető az emberiség testéből megfelelő társadalmi költségen. Az emberek egészsége közügy, ezért a betegségek megelőzése és kigyógyítása nemcsak ingyenesen, de lehető legtökéletesebb megszervezésig viendő keresztül.

c) Az igazságosság is közügy lévén, a jogszolgáltatás is teljesen ingyenes. A magánügyi és büntető perek különben is elapadnak, csak közügyi

perek maradnak, amelyeknek elintézése minden részükben teljesen ingyenes. A köztisztviselői és ügyvédi intézmények emberi szörnyűségek. A felekek tanácsadóira, a bírások segítőtársakra van szükségük, de mindez állami feladat.

d) A kulturális intézmények, a szellemi gyönyörűség és a kedély örömei minden költséget megérő közügyek: az állam vezető gondolata lévén az embereket optimizmusban nevelni, szókatni és tartani. Nem lehet boldog az az ember, akinek kedélyiránya nem az optimizmus: mindenben a jót, a kedvezőt, a reményteljesét meglátni, megérteni és ebben gyönyörködni. A kommunista állam pedig éppen a legtöbb boldogságot keresi & emberek számára.

16. A kommunizmusban nincs halálbüntetés, mert többet nem követelhet az állam a tagjaitól, mint amennyit ő ad nekik. A legtöbb, amit az állam adhat, az az életbiztonság, de hol az életbiztonság az olyan államban, ahol halálbüntetés van? Rendszeres fogság és ezzel a család felbomlasztása, sincs. A büntetés a dolgozó bűnösöknél az, hogy a létminimumra szorítják, a nemdolgozóknál pedig az, hogy a létminimumot is elveszik tőle. Az egyéni bűnnek három forrása van: a tudatlanság, a nyomor és az elmebetegség. Ezek kevésbé büntetést, mint inkább kigyógyulást igényelnek.

A megalakulás

Képzeljük el, hogy az egész társadalom beke- sen és barátságosan megegyezik és megállapítják, hogy például 1920 január 1-én életbe lép az új rendszer.

Mindenekelőtt az állam felállítja az Országos Termelési Katasztert. Ez lép a pénzügyigazgatóságok és adóhivatalok helyébe. Erre beiskolázzák a hivatalnokokat. Tudományos és gyakorlati módszerekkel megállapítják, hogy a különböző munkanemeknek a mai termelési viszonyok között mi a termelő értéke, pénzben kifejezve mi a megfelelő munkadíja. Ez természetesen nem valami állandó számsor, csak erre az időszakra szól, a viszonyok változásával változni fog. Megállapítanak egy igen kis kamatlábat az egyéni tulajdonban levő tőkének is. Tulajdonképpen csak iskolázzák magukat arra, hogy január 1-én el legyenek készülve a dolgok megértésére.

Az állam kiadja a rendeletet, hogy 1920 január 1-től kezdve mindenki pontos könyveket fog vezetni egész gazdálkodásáról. A fixfizetésű fej- és kézi munkások nincsenek erre kötelezve, mert ezt

elvégzik őrölk azok az üzemek, ahol alkalmazva vannak.

1919-ben az állam tanulmányozza az összes üzemek kérdését, hogy 1920-tól kezdve milyen módon folytassák azokat. Lesznek üzemek, amelyeket egészen állami kezelésbe kell venni, lesznek olyanok, amelyek községi termelésbe veendők, lesznek az üzemek fej- és kézmunkásainak szövetkezeti kezelése alá veendők és végül lesznek olyan üzemek, amelyek leggazdaságosabban, a köztermelés és közellátás céljából legalkalmasabb módon akkép lesznek kezelendők, hogy akár az eddigi tulajdonosok, illetve vezetők, akár újaknak egyéni kezelésébe adassanak.

Hogy milyen kezelésbe adassanak az üzemek, az tisztán attól függ, hogy mi a leggazdaságosabb? Amelyik kezelési mód mellett a legtöbb, legjobb és legolcsóbb gazdasági eredményt lehet elérni, azt a kezelési módot fogja a kommunizmus választani. Mert a kommunizmus nem babonás, néki nem a közös kezelés a fontos, hanem a közösségnek, az összes embereknek a legjobb ellátása. Ha valaki azt ajánlaná nekik, hogy kezeljétek a földet, a gyárat, a bankokat közösen még akkor is, ha ilyen módon több költségbe kerülne és kevesebb eredménnyel is járna a termelés, mint amennyit a termelés eredményezne, akkor a kommunisták bolondnak tartanák az ilyen ajánlattevőt. A kommunisták ma, a kapitalizmus időszakában nem törődnek a legtöbb, legjobb és legolcsóbb termelés gazdaságossági elvével, mert nem

nekik, a munkásoknak van ebből az igazi hasznuk. De mihelyt az új rendszerben a gazdaságos termelés a munkás haszna lesz, akkor bizony csak ennek az elvnek vezetése mellett akarnak szervezkedni és dolgozni.

Ám ezért a polgárok se rémüljenek meg. 1920 január 1-től kezdve az olyan polgár, akinek valamilyen üzeme volt, tovább fogja folytathatni az üzemet, ha ő azt eddig jól, gazdaságosan folytatta és alapos a remény, hogy ezentúl is gazdaságosan fogja folytatni. A gyártulajdonos tovább vezetheti a gyárat. Csak értse meg, hogy ő most nem pusztán a saját zsebére dolgozik, hanem önmagának is, többi munkatársainak is és az egész társadalomnak is. Ő értse meg, hogy ha 1000 munkás dolgozik az ő gyárában, akkor neki többé abból nyeresége nem lehet, amit a munkásoktól elvon. Az ő haszna csak az lesz ezentúl, amit ő a szellemi vezetésével, szervezésével, tapasztalatainak, tudásának értékesítésével meg fog érdemelni. Ez lehet nagyon szép haszon és fizetés, amiből ő igen szépen, kényelmesen és kellemesen fog családjával együtt megélni. Ha nagyfokú termelési eredményt tud az ő vezetése elérni, akkor ő oly nagy honorariumokat kaphat, hogy nyaralót is építtethet magának, szép festményeket is vehet, virágos kertet is rendezhet be magának, évenként kéjutazásokat is rendezhet, szép ruhákban is járhat, ehet és ihat tisztességgel szerint. Mindezt azonban csak úgy, ha telik a termelés eredményéből az után. hogy a

fej- és kézmunkások is megkapták munkájuk termelési eredményének teljes értékét.

Mi változik tehát meg 1920 január 1-én? Az változik meg, hogy ami nem gazdaságosan kezeltetett, az most gazdaságos kezelés alá jut. *A semmittévő gazdagokról természetesen éppen úgy meg fog felejtkezni az új rend, mint a semmittevő szegényekről.* A rosszul gazdálkodók üzemét jobb gazdálkodási formába visszük által.

Azt kérdezik tőlem a gazdagok, hogy mi lesz az ő tőkéjükkel? Erre azt felelem, hogy ami tesszik, csak két feltételnek kell eleget tenniök. Egyik az, hogy minden termelési célra alkalmas tőke tényleg termelési célra és ne haszontalan elfogyasztásra alkalmaztassék, másik pedig, hogy ez a tőke többé ne legyen senkinek kezében kényszereszköz a tőkenélküli munkással szemben- ezt meg- rövidíteni, ezt olyan munkaszerződésekre szoríthatni, ahol a munkás nem kapja meg munkájának teljes gazdasági eredményét. E két feltételre vigyázni fog az Országos Termelési Kataszter.

A kommunista belenyugszik ebbe a rendszerbe, őt nem az bántja, hogy tőke is szerepel a gazdálkodásban, hiszen tudja, hogy tőkére szükség van a gazdálkodásnál. Az se az ő kifogása, hogy egyéni tulajdon is legyen, hiszen például a munkás mai bérét, az új rendszerben gazdálkodásának hozadékát a munkás jogos egyéni tulajdonának elősmeri. A kommunista csak azt kifogásolja, ha a magántulajdonban lévő tőke a munkást megrövidíti.

A kommunista nem üldözi a tőkét a tőkegyűjtőnél, a takarékos és gondos munkásnál, sőt megjutalmazza ezt azzal, hogy gondossága és takarékosága eredményét még létminimumán és munkadíján felül is kikapja és élvezheti akár fogyasztási, akár fényűzési, akár továbbtermelési célokra. Csak termelési bér munkásokat nem tart, hiszen ezentúl nem a vállalkozó fizeti a munkást, hanem a Termelési Kataszter Hivatala, a vezető csak előlegez a munkásnak megélhetése céljaira.

A kommunista a fejmunkást sem üldözi, hiszen tudja, hogy ilyenekre is szükség van. Jól tudja, hogy itt állhat 1000 munkás munka nélkül és jön egy mérnök és kitalál valami okosat, hogy ez az 1000 ember termelő munkát tudjon végezni. Csak természetes, hogy ez az okos ember, aki 1000 ember helyett tudott gondolkodni, szintén megérdemli a maga aránylagos szép járandóságát a termelés eredményéből.

1920 január 1-én tehát az összes üzemek a leggazdaságosabb módon kezdenek el dolgozni. Az év folyamán minden gazdálkodó részes egyén előlegeket kap megélhetésére és 1920 december 31-én lezárják a számadásokat s átadják a Termelési Kataszteri Hivatalnak. Itt rubrikákba osztják a termelés eredményét a következőképpen:

1. minden részesnek a létminimumát;
2. minden fej- és kézi munkásnak a megállapított munkadíjat;
3. az alkalmazott és felhasznált tőke vissza-

térítését, kipótlását és a termelés céljára szükséges megszorítását;

4. az üzemhez adott tőke csekély százalékos kamatoztatását;

5. a vállalkozónak jutalmazását;

6. az állam adóját, mely áll a természet és a társadalom által adott és előállított érték részeiből.

Ne örüljön a kapitalista és ne hökkenjen meg a kommunista a pontozatokon, melyek azt mutatják, mintha minden a régiben maradna. Hiszen itt is éppen úgy szerepel a tőke, a munka és a vállalkozás részesedése, mint az eddigi kapitalisztikus társadalomban. Igen, csak két különbség van. Egyik az, hogy mennyit kap a munkás ezen túl, megkapja-e gazdálkodásának teljes eredményét, avagy annak csak egy részét, mint ahogy eddig kapta? Másik különbség, hogy bárki bárnt milyen címen kap is járandóságot: ezt többé bér-munkások alkalmazására, tehát munkáskizsákmányolásra nem használhatja. Meghagyjuk a vállalkozó-szervezőt, meghagyjuk a fejmunkást, meghagyjuk a tőkegyűjtőt, meg is jutalmazzuk őket olyan arányban, ahogy ők hozzájárultak a termelés eredményéhez, de nem tűrjük, hogy bárkik közülük ezenfelül is „mehrwerteket” sajátíthassanak ki maguknak.

A közmegegyezésnek lényege éppen az, hogy a mehrwert-elsajátítást beszüntetjük.

Ha valamely üzem nem hozott több társadalmi értéket, mint amibe került és nincs remény, hogy helyzete megjavul, akkor beszüntetik. *A résztve-*

vőknek tehát érdekük, hogy társadalmilag szükséges gazdálkodást végezzenek. Ámde veszteséggel járó üzem gazdálkodói is megkapják a létminimumot, ha a Kataszter utasításainak eleget tesznek.

Idők multával minden mai proletár gyermeke éppen úgy teljes iskoláztatást nyer, mint eddig a leggazdagabb ember gyermeke. Az állam 1920 január 1-től kezdve adóbevételeiből minden gyermeket 18 éves koráig teljes mesternek felnevel, idők multán tehát nem lesz tanulatlan ember, nem lesz többé a világon lelki proletár.

Idők múltán a takarékos és gondos munkás létminimumán felül munkája teljes eredményét megkapván és részben félretévén: mind tőkésé válik, tehát nem lesz többé tőkétlén ember, nem lesz többé a világon anyagi proletár.

Így minden embernek egyformán módjában fog állani lelki és anyagi proletárságától megszabadulni. Tehát elvileg szabad és egyenlő lesz minden ember.

Saját jogos szerzeményét mindenki tetszése szerint használhatja, sőt gyermekeinek is adományozhatja és hagyományozhatja. Aki örököl, az örökségének megfelelőleg nem kap az államtól létminimumot, hiszen az állam engedélye folytán ezt már apjától megkapta. Természetesen az örökséget se élvezheti, aki a Kataszter által jóváhagyott, tehát társadalmilag szükséges termelési munkában részt nem vesz. De az öröklött értékeket sem lehet

használni bérmunkás szerződtésére, hiszen nincs többé a termelésnél bérmunkás.

Mit tehet ezentúl a tőkegyűjtő gazdálkodó? Gyűjtött tőkéjével részvényeket vásárolhat az állami, községi és szövetkezeti üzemekből, Vagy fejleszti a saját kezelésében lévő üzemet. Ez üzemek egyike se lesz többé „kapitalista” az eddigi értelemben, amikor ez munkás-kizsákmányolást jelentett. Igaz, hogy így is külön jövedelme lesz létminimumán és munkadíján kívül, de mit tehet ezzel? Jobban élhet, pártolhatja a művészetekéit szebben lakhat, szabad idejében kényelmesebb és egészségesebb életmódra rendezkedhet be, szóval boldogabb lehet, és pedig mindenki így fejlődhet, a mai legszegényebb proletár is és senki másképp nem élhet földi boldogságban, csakis ily munka és takarékoság útján. Ez a kommunizmus célja. Eddig ezt a munkás-proletár el nem érhetette, mert munkabére nem volt teljes, eddig így csak azok élhettek boldogan, akik a munkásoktól mehrwertekét sajátítottak el.

Ámde, hogy a fák így se nőhessenek az égis, arról gondoskodni fog az állam adószedési joga, mely csak kétféle adónemet fog ösmerni: a túljövedelem megadóztatását az üzemeknél és a fényüzési adókat az egyéneknél Ez utóbbiakhoz tartozik az örökösödési adó, melynek társadalmi kiegyenlítő szereppel is kell bírnia.

Mennyi jut mindenkire?

Közismert kifogás a kommunizmus ellen az, hogy ha egyformán osztanák el a földi javakat minden ember között, akkor oly kevés jutna az egyesekre, hogy alig javulna a szegényeknek helyzete. Közismert a Rothschild és a koldus adomája. Rothschild a koldusnak egy nagyobb bankjegyet akar adni, a koldus visszautasítja, mondván: nem úgy, hanem osztozkodjunk. Rothschild erre így felel: az én vagyonom 500 millió, a birodalom lakossága 50 millió, jut minden fejre 10 korona. Nesze, itt a te részed, 10 korona, én 100-at akartam néked adni.

Komolyan így lehet felvetni a kérdést. Lehetséges-e annyit termelni, hogy kommunizmus esetén mindenkire a jólétnek elfogadható mértéke juthasson? igenis lehetséges, mert:

1. a kommunisztikus termelési mód mellett elvben mindenki azt a munkát végezheti, amihez legjobban ért, már gyermekkorától úgy nevelnek minden embert, hogy teljes tehetsége kifejlődhessen és fölnevekedvén, mindenkinek módjában áll jelen lenni a tőke alkalmazásánál és a vállalko-

zás érvényesülésénél. Minden ember többször annyit fog élni, mint eddig. Tehát az emberiség összehasonlíthatatlan többtermeléshez fog jutni. Ámde ehhez alapfeltételek:

a) az intelligencia megnyerése, hogy a kommunista termelés lehetőleg észszerű legyen;

b) az átmenet a kapitalizmusból a kommunizmusba ne pusztítsa el a meglévő értékeket, és ne zavarja meg a továbbfejlődést;

c) a kommunizmusban sem szabad a gazdaságkodás egyéni rugóit beszüntetni.

2. A fogyasztási rend is változik, amennyiben a társadalmi” tömegtermelés rendje az lesz, hogy legelőbb a legelső életszükségleti árukat termelik és így fokozatosan a többi kevésbé fontos árukat, végül, ha marad munkaidő: az egészen fényűzési árukat; ily módon biztosítatik a jólétnek általános és fejlődő színvonala.

3. Jól meggondolandó, hogy az az idegroncsoló sietség, melylyel a saját időnket túl akarjuk robbogni, valóban jólétbe az emberiségnek? Vajjon igazán boldogságáé úgy sietni és annyi ezer színben állandóan égni. Több nyugalom, talán több boldogság is volna?!

Ellentmondások

Számolnunk kell a felvetődő ellentmondásokkal. Nem szabad arra az álláspontra helyezkedniünk, hogy ti se kérdeztétek: igazunk van-e, vagy nincs, hanem csináltátok a magatok érdekében, mi is így csináljuk. Nem. Nekünk igazunk van s ezt be is tudjuk bizonyítani, az ellenvetéseket meg tudjuk cáfolni. Lássunk tehát néhány közkeletű ellentmondást.

1. Ha a magántulajdont beszüntetik, akkor elvesz ez az indító és sarkaló rugó az emberek munkájához.

Az emberek tömegének eddig sem volt magántulajdona és mégis eleget dolgoztak, sőt legs többet azok dolgoztak, akiknek nem volt magántulajdonuk. Inkább azt lehet mondani, hogy a magántulajdon miatt fogy az emberekben az indító és sarkaló rugó a munkához. De a kommunizmus a magántulajdont csak a termelési eszközknél szünteti meg, csak a Mehrwert-sajátításból eredő magántulajdont üldözi ki a világból, szóval: csak a jogtalan és a jogtalanságot eredményező

magántulajdont küszöböli ki. Amit valaki munkájából termel, azt nem veszik el tőle, azt tetszése szerint felhasználhatja testi vagy lelki örömeire, avagy félre is teheti, csak éppen hogy bérmunkásokat nem tarthat. Már pedig az embernek nem házra van szüksége, hanem lakásra, nem földre, hanem élelemre, nem ruhagyárra, hanem ruhára, nem vasútra, hanem utazásra, nem hajóra, hanem gyarmati cikkekre. Mindezeket, tehát lakást, élelmet, ruhát, utazást, gyarmati árut megkapja a dolgozó ember, ha nem is lesz magántulajdona. De az elég rugó lesz a munkálkodáshoz, hogy ezekre szüksége van és meg is kapja, ha dolgozik és nem kaphatja meg, ha nem dolgozik.

2. A kiválóbb tehetségű emberek nem fognak törekedni nagy gazdasági szervezéseket s ezzel nagy munkaalkalmakat teremteni, ha megfelelő vagyont nem szerezhhetnek ezzel.

Ma is vannak kiválóbb tehetségű és lelkiületű emberek, akik közügyekkel foglalkoznak jutalom nélkül, sőt ezért magánérdekeiket el is hanyagolják. Ezután is lesznek ilyenek. Az a kiválóbb munka, mely nagyobb értékeket termel, mely az emberek tömege számára társadalmi mehrwertesket termel, ezentúl is megkülönböztetett előismerésben, sőt a társadalmi kataszter jövedelemelosztásánál magasabb fokú megfizetésben is részesül.

3. Minek takarékoskodjék valaki, ha nem lesz az övé, amit megtakarít?

Ez sem áll. Kétféle takarékoság lehetséges. Egyik a termelésnél a gondosság. Ennek eredményességét a kataszter megállapítja és a termelés résztvevői közt szétosztja. Másik takarékoság a fogyasztásnál történhet, a kataszter által kiutalt jövedelemből takarékoskodhat az egyén. Itt is, amit megtakarít, az övé és használhatja, amire akarja, csak éppen bérmunkásokat nem tarthat belőle. De hát a bérmunkás tartása csak addig volt értékes, amíg Mehrwerteket lehetett róla lehúzni.

4. A kommunizmusban a tömegeké lévén a hatalom, a szellemi és erkölcsi kiválóság alólra kerül s a durvaság, tudatlanság s erőszak fog érvényesülni.

Ellenkezőleg. Ma azoké a hatalom, akiké a nagy vagyon. Ma nem a kiválóbb szellemű és erkölcsű emberek a döntő tényezők, hanem a nagyobb vagyonúak. Mennyi durvaság, tudatlanság és erőszak alkalmaztatott eddig a gazdagok részéről a szegények elnyomására? A pénz a bálvány, a fétis, mely istenként uralkodik ma az emberek lelke fölött. Ha vagyonra senkinek sem lesz szüksége, mert minden dolgozó és minden munkaképtelén ember el lesz látva, akkor az anyagiasságnak kivész az indoka, akkor átszellemülhetnek az emberek és anyagiasságtól mentesen haladhatnak az erkölcsi fejlődés útjain. Ha majdan a világot nem anyagi érdekeik szemüvegén át kell látniuk, akkor az érdektelen örömök, a szépérzések fogják a lelkeket betölthetni. Természetes, hogy erre ne-

velni kell a tömegeket, de ha a tömeg megszűnik proletár lenni, sőt ha az eddigi „elvtárs” helyébe mindannyian „gazdatársak” leszünk, akkor mindenkinek módjában lesz nevelődni.

5. A proletárok diktatúrájának és az osztályharcnak enyhébb jelszavai osztályuralmat jelente; nek és pedig félelmes, felelősség és korlát nélküli tömeguralmat. A szabadságnak és egyenlőségnek torzképét festi elibünk e jelszó, mert a tömegegyenlőségben elvész az egyén szabadsága és a tömeg szabadságában nem érvényesül az egyén egyenlősége.

A proletárok diktatúrája csak taktikai jelszó. Soha ennél tömegizgatóbb jelszót még ki nem találtak. A szegénynek zászlajára azt írták föl, hogy minden az fog történni, amit ő akar. E jelszóban van legalább is annyi igazság, mint volt az eddigi világrendben, ahol a vagyonos kisebbség zászlaján lobogott az ő számukra ugyanez a jelszó. De a harci jelszó mögött ott van a kommunizmus vezető gondolata, hogy minden ember egyformán jogosult a boldogságra, hogy az általánosan lehető legtöbb boldogságot az általánosan lehető legkisebb szenvedés árán érhessük el. Ez a kommunizmus lényege, nem pedig az „osztályharc”, avagy „a proletárok diktatúrája” taktikai jelszavak, amelyek csak addig élnek, amíg nem érvényesülnek. Mihelyt érvényesülnek, már betöltötték hivatásukat, mert hiszen akkor nincsenek többé osztálykülönbségek és nincsenek többé proletárok.

6. A kommunizmus felfordítja a termelés rend-

jét, ennek hirtelen változása folytán fennakad a termelés, a forgalom, a hitel és általános elszegényedés következik be. Nemcsak a gazdagok lesznek szegényekké, de a szegények lesznek még szeszegényebbekké, mivelhogy egész nemzetek csak rövid ideig élhetnek a kész vagyomból, állandó jóiet csak az állandó, rendszeres, megújuló termelés adhat, ez pedig a társadalmi élet rendezettségétől függ.

A kommunizmus megfontolt gondolkodói tudják ezt és nem állítják egyetlen forradalmi műfogással fejetetejére a világrendet. Csak ott változtatnak és csak annyit, ahol a közjólétet nem veszélyeztetik, vagy ahol ellenforradalmi veszély fenyegeti az új világrendet megalkotó forradalmat. Ahol a közjólét veszélyeztetése nélkül azonnal teljesen keresztülvihető az új világrend, ott nem habozik és nem késlekedik a kommunizmus, de ahol a szegények érdekében a fokozatos fejlesztés a kívánatosabb és ellenforradalom aggálya nem foroghat fenn, ott a fokozatosságot elvileg ki nem küszöbölik. Természetesen itt is vannak véleményeltérések, de mi ezt az álláspontot tartjuk helyesnek és ezt kívánjuk meg a kommunizmus céltudatosan megfontolt szellemi vezetőitől. Ez a kérdés azonban csak taktikai kérdés és nem szabad, hogy a kommunista pártokat testvérharcba szólítsa a szociáldemokrata pártokkal. Ezt a kérdést csak a saját benső célszerűsége szempontjából szabad esetről-esetre eldönteni.

Szovjetek és parlament

E sorok írója 1915-ben írt egy könyvet „Az Új Ember Erkölcstana” címmel. A könyv címe mutatja, hogy a szerző már akkor látta az új világ elkövetkeztét a világháború folyamányaként és az új világ új embere számára próbált egy új világnézletet s egy új világberendezkedést elképzelni. E könyvnek egyik fejezete szólott „a parlamentarizmus csődjéről”, azt bizonyítván, hogy az alkotmányos parlamentarizmus a nemzetek megcsalásának formulája volt és azt ajánlotta, hogy

1. a központi parlament helyi bizottmányok rendszerének talajára építtessék fel és hogy

2. a parlament két kamarából álljon: egyik a politikai kantára, amelyben a szónokok és párts taktikusok ülnek, a másik a szakértői kamara, hol az ország ügyeinek hozzáértői tanácskoznak, döns tenek.

De mindkét kamara az ország összes helyi bizottmányainak alapján épüljön föl. Azóta Oroszországban – e gondolattól természetesen függetlenül – kialakult az ugyanezt jelentő szovjetrendszer. E sorok írója azonban az orosz szovjetek

ellenére is fenntartja eredeti gondolatát, hogy kétféle szovjetek legyenek: politikai és szakértői helyi bizottságok és ezek alapján két kamara is legyen: egy politikai és egy szakértői kamara. Ha e kettőt külön nem választjuk, akkor túlhatalmasodik a politika és megint elvész a szakértelem. A lényege az én rendszeremnek az, hogy a törvényhozás lehetőleg az egész nép kezében maradjon, a törvény? magyarázat és a végrehajtás közvetlen ellenőrzése a képviselők feladata, de úgy a képviselők, mint a kormányzatnak tagjai állandó felelősséggel tartoznak a helyi bizottságok összességének.

A parlamentarizmus csődjéről 1915-ben megírott gondolataimat, mint amelyek ma már megérlelődtek, a következőkben nyomatom le szövegrinti szövegükben:

*

Elméletileg és gyakorlatilag a parlamentáris-alkotmányos rendszer dívik most az államokban. Széltében-hosszában hallottuk már a panaszt, hogy a parlamentarizmus csődöt mondott.

Amely államban rendes nagy katonaság van, ott teljes alkotmányos életről nem lehet szó, a kormányt vezető egyének kezében túlnagy hatalom van. E túlnagy hatalmat csak a parlament ellen-súlyozhatná, ha az valóban a nemzetet reprezentálná.

Ámde erről szó sincs. A képviselő megjelenik kerületében, tetszetős a beszéde, rokonszenves a megjelenése, irányadók a helyi összekötte-

tései döntő az általános pártállása, tekintet nélkül személyének arravalóságára, esetleg kényszer, vesztegetés vagy félrevezetés is közreműködhet: megválasztják. Egy kerület megválasztja és ettől fogva csak tőle függ, hogy tartja-e csak a legkisebb közösséget is fönn kerületével. Fölállították a tételt, hogy ő az egész nemzetnek a képviselője, nem tartozik tehát többé figyelemmel lenni kerületére. Száz kérdés merülhet föl, amelyet választásakor meg nem tárgyaltak, esetleg még nem is ismertek, ő tehát sem kerülete számára, sem kerülete útján az egész nemzet számára e kérdés sekre vonatkozólag képviseleti megbízatást nem kaphatott. A képviselők szuverén tulajdonosirészesei lettek az államnak, maga a nemzet megszűnt úr lenni a saját házában. A választások közti időszakokra, mint önkaratú nemzeti lényegiség, megszűnt a nemzet létezni. A parlamentárizmus mai formája egyenes meghamisítása ama saját lényegének, hogy ő a nemzetet képviselje. A parlament csak önmagát képviseli. A nemzet – választástól választásig – be van szüntetve. Tiszta véletlenség, ha a parlament úgy jár el, ahogy a nemzet érez. A képviselők, ha akarnák, sem tudhatják, hogy minden szavazásukra vonatkozólag mi a nemzet akarata. Rendszeresen megtörténhet, hogy a napról-napra való döntéseknél a parlament többségének döntése nem fedi a nemzet többségének szándékát és az egyes képviselő másképp beszél és szavaz, mint ahogy kerülete gondolkodik és érez.

Egyáltalán tapasztalati tény, hogy a parlamentarizmus nem a nemzet legalkalmasabbjait gyűjti össze, holott ez volna a feltétlen követelmény a mai módszerű parlamentarizmusban, amikor a nemzet ki van kapcsolva a parlamentből s így semmiféle reparációnak – egyik választástól a másikig – helye és módja nincs.

Pártkormányzat alakul ki a maga összes híveivel.

A miniszterek a többségi pártokból kerülnek ki, nem azon az elvi alapon, hogy ők a legalkalmasabbak, hanem aszerint, amint a legbefolyásosabbak a párttaktikában. A miniszteri felelősség nem azon fordul meg, hogy jól végzi-e dolgát, hanem azon, hogy a párt érdekében jól végzi-e a dolgát. Néha össze is eshet a párt érdeke a közérdekkel, de a rendszer nem erre az elvi alapra van fektetve.

A szaktudatlan és pártállásos miniszter a legsjobb akarata mellett is helyzetéből kifolyólag megmetelyezi az állami közigazgatást. A hozzáértő tisztviselők szemben találják magukat a szaktudatlansággal és pártoskodással, tehetetlenek azok parancsoló szavával szemben. A parlamenti siker előbbre való a tényleg jó kormányzásnál.

A lefelé független képviselők vagy függetlennek a minisztériumokkal szemben is, akkor miniszterek és tisztviselők egyaránt játéklabdái a képviselők önkényének, mely sem a nemzetnek, sem a hozzáértésnek nem kifejezője. Vagy pedig függ a képviselő a minisztériumtól, akár pártállásánál, akár személyi érdekeinél fogva, akkor a

nemzet szuverenitását kezébe kaparintott képviselő pusztá eszköze vagy a pártérdeknek, vagy a kegyeket osztó minisztereknek.

A nemzeti akarat mellőztetik, a hozzáértés háttérbe szorítottatik és kifejlődik a korrupció. A tapasztalat mutatja, hogy azon államokban, ahol a parlamentáris alkotmányosság dívik, a korrupció is betelepült éppen úgy, mint az abszolutisztikusan kormányzott országokban, ahol az abszolút úr személyes fizikai korlátjai miatt oly kevésbé abszolút úr, hogy nevével, hatalmával összes kis és nagy helyettesei felelősség nélkül visszaélhet? nek. Tiszta véletlenség és nem elvi alapon nyűg-szik, ha tényleg előfordul is olyan állam, ahol a kormányzás az állami érdek alapján történik. Tiszta esetlegesség, a jelenlévő személyek arra? valósága okozza, ha a kormányzás elfogadja a parlamentnek különböző oldaláról őt érő ellenőrzését, maga pedig önként tud a nemzet akarata-val összhangban cselekedni. Általánosságban azonban áll az, hogy a mai parlamentarizmus a szak-tudatlan és korrupt államkormányzathoz juttatja a nemzeteket. Hogy pedig ez mit jelent, azt mu-tatja a nemzetek mai szellemi nívója. Melyik nem-zetnek vannak ma megfelelő számú és minőségű nagy férfiai? Hol vannak a világraszóló poéták, művészek és filozófusok? A gyakorlati mestersé-gek, ipar, hogy fejlődnek, annak örülhet az embe-riség, de nem örülhet e fejlődési egyoldalúság-nak, mert az ember számára minden gyakorlati

haszon csak eszköz, az egész ember boldogságához szellem-erkölcsi tökélyesbülés is szükséges.

Szinte azt mondanám, hogy planétarendszerünkben vannak jó időjárások és rossz időjárások, amelyek kihatással vannak földünk minden irányú termelékenységére, tehát a föld által táplált emberiség jelenlévőinek milyen voltára is. Lehet, hogy ilyen valami is van a „levegőben”. De bizonyos, hogy a mostani szörnyűséges világháború létrejöveteléhez egy korcs nemzedékre volt szükség. Nagy nemzedéknek lettek volna nagy férfiai, akik nem pusztítással akarták volna boldogítani civilizált nemzeteiket.

Bizonyos, hogy a parlamenti korrupció a nyugateurópai államokban, az abszolutisztikus korrupció Oroszországban döntötte el a háború létrejövetelét. A mai közállapotokról úgy fog beszélni a jövő idők történetírója, mint ahogy ma beszél a történetíró időkről, amikor a pestis járványai dúlták föl Európa országait. E járványok bacillusait már föltárta a természettudomány. Kell, hogy a mai szellemi és erkölcsi elsatnyulás járványát és ennek bacillusát is megállapítsa az erkölcsi tudomány. Ez a bacillus az általános korrupció.

Korrupció a közügy címén a közügy rovására érvényesülő magánérdek. Lassankint a közérdek minden rétegét áthatja ez a rendszer, a közérdek tehát megszűnik a közéletben és a magánérdek illetéktelen területekbe hatolva be: megszűnik a magánéletben is a magánbecsület. Miután a boldogulás útja egyedül a korrupció lesz, mindenki

erre az útra kénytelen lépni. A mártír kevés! És miután rendszerré lesz a korrupció s végül csak ez hoz sikert, azért a győztesek a sikert érdemmé avathatják és az lesz a becsület. A korrupció részesei szervezetlenül falankszba verődnek, amelyen megtörik minden javítási szándék. A korrupció anyagiakban dolgozik ugyan, de a szellemi érvényesülés útját is a korrupció kövezi ki, azért minden szellemi is korrumpálódik, minden szellemi is az anyagiasságra alapítja magát. Ezért sorvad el a szellemi élet.

A törvényhozás korrumpáló hatása végrehajtó közegek útján történik, a nyomtató ökörnek nem kötik be a száját, a végrehajtási szervezet is korrumpálódik. A legteljesebb bírói függetlenség mellett is az előlépés és sok életkörülmény a bíróságnál is a kormánytól s a kormánnyal összefüggésben lévő magasabb bírói fórumoktól függ. így a bírászkodás sem marad érintetlenül. Nem is szólva speciális esetekről, mint némely országban egyébként is, de különösen háború esetén a töménytelen drágaságban a bíró és tisztviselő fizikai lehetetlenség előtt áll, amikor szembe kell állítania fizetését a legszükségesebb létminimuma drága költségeivel. A publikum szenved a korrupciótól, de igyekszik kihasználni a maga javára és tódul kis és nagy fórumoknál résztvenni abban. A társadalom mérlegének egyik serpenyőjét a korrupció Brennusz-kardja terheli, a mérleg másik serpenyőjébe pedig a vae victis közönsége rákosgátja bele folyton senyvedőbbé váló életkörülmé-

neyeit. Közszokás lesz nem értékek termeléséből, hanem a könnyebb és biztosabb módon a korrupcióból vagyonosodni. Egyik zsebből a másikba vándorol a magánvagyon, a nemzeti vagyon pedig nem szaporodik. Ha egy agrárius állam egy iparosállammal szövetkezik, akkor nem az olcsóbb fogyasztásra és nagyobb termelésre szövetkeztek, hanem arra, hogy kölcsönösen segítik egymás áruit megdrágítani. A vámok már nem védelemre szolgálnak a külföld ellen, hanem arra, hogy segélyeivel a belföld megszaroltassék. Nem is törődik az iparos technikai és kereskedelmi fejlődéssel, élőködik a neki kiszolgáltató közönségen, az agrárius éppen úgy hagyja továbbra is szeretetteljes kezelés és fejlesztés nélkül földjét, csak a nagyobb jövedelemből jobban él. Ausztria-Magyarországban évtizedeken át a vámok segélyével milliárdokat fizettek el a fogyasztók a termelőknek anélkül, hogy e tőkét a termelők a termelés fejlesztésére használták volna. Ha aztán jön egy irányi változás, a világ végét hirdetik, mert tényleg össze esni készülnek és tényleg nem tudnak elég támaszul szolgálni az államnak és nemzetgazdaságnak. A közszellem helyébe – amint látjuk – az egész vonalon az egyéni érdek egyeduralma lép. Nincs egyéb az országban, mint egyéni érdek. Nincs gondolat, eszme, érzés, mely a nemzet egyéneit összefoglalná, mert az az általános elv, hogy mindenki a másik kárára akar boldogulni, nem fűzheti össze a nemzet tagjait. Minő közérzésnek adjon hát kifejezést a költő? Minő közszellemet

foglaljon rendszerbe a filozófus, mit hirdessen a jó pap és mit tanítson a jó tanító. Nem értik meg. Aki mégis ellenszegül, az mindenütt sziklákba veri a fejét. Még félrevonulni sem szabad, mert aki részt nem vesz, ha részt vehetne, az közveszélyes a korrupciónak e szisztémájában, az útban áll, azt el kell tenni láb alól. Az inkvizíció idején is nemcsak azt égették el, aki cimborált az ördöggel, hanem azt is, aki tagadta az ördögöt. (Hisz ha nincs ördög, nem kell inkvizíciói) Nemcsak az a közéleti ember pusztul el, aki ellenszegül a korrupciónak, hanem az is, aki nem akar részt venni benne. Ettől még jobban félnek. A legszekélyebb fokú korrupciónak még azt tartják, ha nemzeti kitüntetések és törvényhozói tagságokat pártcélokra adott pénzekért osztogatnak. És a legbecsületesebb parlamentáris-alkotmányos kormányzás az, ahol a pártok váltógazdasága van rendszeresítve. Így legalább mindenki fölváltva kiveszi a maga részét a korrupcióból. A megelégedés ott általános a politikában és csak az ország marad el a haladás országútjától.

És mert az agyvelők sejtjei megszokják az anyagiasságnak ebben az irányában mozogni, az utódok a tehetetlenség törvényénél fogva ilyen irányú működésben öröklik agy velejük sejtjeit. Nemzedékről nemzedékre úgy degenerálódik az emberiség.

A ma dívó parlamentáris alkotmányos rendszerben a felelőségek elvesznek. Az államfő áthárítja felelősségét a kormányra, a kormány át-

hárítja ezt a parlamentre, a parlament áthárítja a választókra, akik pedig tehetetlenek és nemcsak fizikailag felelősségre nem vonhatók, de erkölcsileg sem felelősek, hiszen képviselőiket nem vonhatják számon ezeknek cselekedeteiért. A tömegválasztás után elvesztette az őt megillető nemzeti szuverenitást, az egyes képviselők magukhoz ragadták azt. Az egyes képviselők átadják a pártnak, a párt a pártkormánynak, a pártkormány az őt kinevező államfőnek. Az államfő azonban, dacára annak, hogy a népszuverenitás is így a kezébe jutott, a ma dívó teória szerint nem felelős. Senki sem felelős, csak a tényleges kárt viseli a nemzet. Ez a parlamentáris rendszer a teljes és tökéletes abszolutizmus rendszere, mert teljesen felelősségnélküli. A régi abszolutizmusnál van az uralkodóra nézve egyéni, lelkiismereti, erkölcsi felelősség. A parlamentáris-alkotmányos kormányzásnál ez sincs. Ahol pedig az államfő csak reprezentál, csak formális jogokat gyakorol, ott a hatalom egészen a pártkormány kezébe jut. A pártkormány pedig ura és vezére a pártnak, melynek hivatása lenne őt ellenőrizni. Eképpen a parlamentáris alkotmányosság mai rendjében vagy egy királyi, vagy egy miniszterelnöki abszolutizmusnak kell kifejlődnie, még pedig minden valószínűségű felelősség rendszere nélkül. Ezért kell összedőlniök a mai politikai rendszereknek. Ahol nincs felelősség, ott nincs lelkiismeret.

De ha sem a parlamentáris rendszer, sem az abszolutizmus nem jó kormányzati módszerek, ak-

kor hogy kormányozhatja magát jól és célszerűen az emberiség?

Itt már nem olyan nehéz a gyökeres segítség, csak gyökeres reformokra kell az államoknak magukat elhatározniuk.

1. Bizakodhatunk abban, hogy e szörnyű háború befejezése után a civilizált világ általános leszerelést fog rendezni. Semmiféle állam ki nem bírja az ilyen háborúknak terheit. Ez a háború legalább 25 millió halottat és testi sérültét fog eredményezni. Gondoljátok, hogy ilyen véreszettségnek még egyszer ki fogja magát tenni a kultúráit ember?

2. A parlamentáris-alkotmányos rendszert egészen új alapokra kell fektetni.

a) A nemzeti szuverenitást vissza kell venni az egyes képviselőktől és visszajuttatni a nemzethez. A képviselő tehát állandóan reprezentálja választóit és állandó felelősséggel tartozzék azoknak. Nem lehet minden kérdésben országos népszavazásokat nagy államokban rendezni. *De lehetséges a választókból helyi bizottságokat évről-évre újra választani, aránylagosan a választásnál jelentkezett pártarányok szerint, amely bizottságok előtt minden lényeges törvényjavaslatot megfontolás és döntés alá bocsát a kerület képviselője. A teória az, hogy a képviselő nem a nemzetet, hanem csak saját kerületét képviseli a parlamentben, az összes képviselők az egész országot. Minden lényeges kérdésben megkérdeztetik így kerületenként a nemzet s így nem a képviselő a szuverén úr, hanem maga*

a nemzet, melyet a képviselők reprezentálnak a Politikai Kamarában. így nem lehet a képviselőket egykönnyen befolyásolni, hiszen *a döntés a lényeges kérdésekben mindig a választóknak, illetve azok helyi bizottmányainak kezébe kerül*. A helyi bizottmányokban mindig képviselve van minden párt aránylagosan, miért is a képviselő utasításul ugyan a helyi bizottmány többségének döntését kapja, de tudomásul kell vennie és a Politikai Kamarának tudtára kell adnia a kisebbségi véleményeket is.

b) E Politikai Kamara mellett fennáll egy másik kamara is, a *Szakértői Kamara*. Ezt is választják, de nem kerületenként az összes polgárok általánosan, hanem nagyobb kerületekben az egyes társadalmi termelő osztályok helyi kamarái. A kereskedelmi kamara, nagyiparosok, kisiparosok, nagybirtokosok, kisbirtokosok, orvosok, ügyvédek, mérnökök, tanférfiak, írók, hírlapírók és művészek, különböző vállalkozók, hivatalnokok, katonák, tőkepénzesek, munkások stb. külön-külön helyi kamarái vagy bizottmányai nagyobb kerületenként választják a felmerülhető problémák hozzáértőit a második kamara számára. Ezzel el van érve, hogy a parlamentarizmus nem a tudatlanság és hozzá nem értés színvonala legyen. Természetes, hogy a Szakértői Kamara tagjai éppen úgy állandó összeköttetésben állanak a saját megbízóikkal, mint a Politikai Kamara tagjai és ők is minden lényeges kérdésben kikérik az őket választó *helyi kamarák* megvitatását és döntését.

c) A két kamara egymáshoz való viszonylata a következő: A Politikai Kamara általános politikai szempontokból vizsgálja meg a felmerülő kérdéseket és a minisztériumok által előterjesztett törvényjavaslatokat. A Szakértői Kamara objektív szempontokból foglalkozik ezekkel. Törvény csak az lehet, ami politikai szempontból az első kamara által és szakértői szempontból a másik kamara által elfogadható. Nem a sok törvény a fontos, hanem a jó törvény.

d) A kormányt alkotják a miniszterelnök, esetleg a külügyminiszter, vagy egy Reichskanzler és a minisztériumok szakvezetői, államtitkárai. A Reichskanzler, illetve a miniszterelnök és esetleg külügyminiszter politikai vezetői a kormánynak. *Ők az első kamarának felelősek.* Ott bírálják meg politikájukat és szavazatukkal is ott buktatják meg őket. *A többi minisztériumok a második kamarának felelősek,* ott bíráltatik meg működésük, ott irányítatnak a szakügyekben kötelezőleg, de főképpen ezért a felelősségük nem is terjed többre, mint hogy szakszerűen jártak-e el és betartják-e az utasításokat. Közhivatalnoki eljárás alá esik egyéni sorsuk, a kamarák kifogásolhatják őket, alkalmatlanoknak véleményezheti őket, amikor aztán a kamarában más tisztviselők jönnek be helyettük képviselni az illető minisztériumokat, de ők mint köztisztviselők a tisztviselői szolgálati pragmatika fennhatósága alá tartoznak.

Természetes, hogy a minisztériumokban a politikai vezető miniszterrel egyetértőleg, ennek irá-

nyítása szerint kell dolgozniok, akit viszont a kamarák irányítanak, de törvényellenes, szabálytalan, káros eljárásáért a szakreferensek személyesen is felelősek saját szolgálati pragmatikájuk szerint bármelyik kamara kifogásolása nyomán.

A kormányzást, a közigazgatást egyrészt áh landósítani, másrészt a politikai befolyásoktól mentesíteni, végül szakszerűvé kell tenni. Semmi értelme sincs, hogy a vasúti miniszter közoktatási kérdésekben, a szakminiszterek külügyi kérdésekben, a katonai miniszter kereskedelmi kérdésekben felelősek legyenek és megbukjanak. Mindenki a maga feladatáért felelős, a vezető politikai miniszter az általános politikai irányokért és rendelkezésekért.

A vezető politikai minisztert a Politikai Kamara választja. Nincs értelme, hogy az buktasson, de ne választhasson. A szakreferensek a közigazgatási tisztviselői pragmatika szabályai szerint választatnak ki.

e) Az ország legfőbb bíróságának elnökét a Szakértői Kamara választja.

f) A Közigazgatási Bíróság ítélkezik a kormányzat és a közönség közt meghatározott eseteknél előállható ellentétekben, valamint a hatóságok közti összeütközésekben. Ennek elnökét is a Szakértői Kamara választja.

g) Éppen úgy választják az összes anyagi kezelést ellenőrző állami számvevőszék elnökét is.

3. Amennyire csak lehet, a helyi ügyek elintézését helyi bizottmányokra és ezek által választott

önkormányzati közegekre bízzák. Ezek vezetői tiszteletbeli állások, de felelősek. A központi, egységes vezetést azonban nem szabad zavarni az önkormányzattal, hanem azzal egybehangzóan kell ennek működnie, önkormányzati ügyek azok, amelyeknek elintézése a törvények általános rendelkezései alatt áll ugyan, de nincsenek gyakorlati összefüggésben a többi önkormányzati területek hasonló ügyeivel. Az önkormányzatot ellenőrzi a helyi államhatósági személy a felelősségek megfelelő elosztásával.

Közgazdasági világszövetség

Lehetségessé a világbéke?

Ha a háborúban mind a két fél összeesett volna, akkor közeljutottunk volna a világbékéhez, mert egymás segítsége nélkül egyáltalán fel nem ocsúdhattak volna az országok. Így csakis a kommunizmus hozhatja meg a sóvárgott világbékét, ha az országok mind, vagy döntő részeik az emberi közösség érzéséig tudnak eljutni.

Háború előtt is meg volt már az akarat a világbékéhez, legfőbb nehézségnek azt látták, hogy nem lehetett eszközöket találni, amelyek bármilyen világos megegyezés betartását biztosítani is tudják.

A diplomaták természetesen egy közös nemzetközi szerződést akartak, de a háborúk mindig úgy kezdődnek, hogy beszüntetik a nyílt vagy hallgatólagos meglévő szerződéseket.

Azután valamilyen nemzetközi rendőrségre gondoltak, szárazon és vízen. Ez nem komoly esetekben igen jó szolgálatokat tehetett volna, de mitsem jelenthetett, mihelyt hatalmas államok, vagy állam-szövetkezők háborút akartak volna.

Ekkor a bojkott eszméje bukkant fel. Ha egy állam megszegi vagy nem teljesíti a nemzetközi

szerződést, akkor a többi állam nekimegy, avagy legalább is bojkottálja. Ez megint csak addig ijesztő szer, amíg gyengék a törvényszegők. Mivelhelt ezek elég erőseknek vélik magukat, a nemzetközi szerződés megszegésével önmaguk kezdik meg a többi szerződő felek bojkottálását, esetleg háborús állapotba hozását.

Végül ajánlották, hogy ezt a bojkottálást biz-
zák a nemzetközi munkás-szövetkezésre. Amelvik
állam békeszövetség-szegő, azt a világ összes mun-
kásai bojkottálták úgy, hogy semmiféle munkát,
melv összefüggésben álhat a törvényszegő állam
érdekeivel, nem végeznek. Igen, de ilyen bírói,
vagy végrehajtói hatalmat kapitalista államok nem
adtak volna a világ munkásszervezeteinek, hiszen
éppen az tartotta volna legjobban össze a kapita-
lista országokat, hogy megakadályozzák ilyen ha-
tékony munkás-világszövetségnek a létrejöttét,
mely aztán világbíróvá avathatta volna föl magát
olyan esetekben is, amikor erre nem kérték föl rá.

Mi legyen hát a világbéke biztosítéka, amikor
arra okvetlen szüksége van az emberiségnek?

1. A győztes országokban is vannak ideális
irányzatú, közösségi érzésű emberek.

2. A győztes országok kapitalistáinak egy
része önző érdekből is kívánja a legyőzött orszá-
gok gazdasági erősését, mert gyarmatnak is jobb
a fejlettebb, tehát fizetőképesebb vásárló ország.

3. A technika fejlődése folytatni fogja a világ-
megváltoztatást. A repülő-technika tovább halad
és rövidesen be fog szüntetni minden országhatárt.

Ha tökéletes lesz az ember röplése, hová építenek majd határvámházakat? A vámhatárokat technikai okokból is lehetetlen lesz fenntartani. Gazdaságilag már rég lehetlenné váltak ezek, csak a kapitalisztikus korrupció tartotta fenn őket. A határvám mesterséges gazdasági védelem egyes termelőágak részére, ezzel ellenkezik a gazdaságosság elvével, hogy a lehető legtöbbet, legjobbat legolcsóbban termeljük. A határvám finansiális szörnyűség, mert a vám összege az állam javára esik ugyan, de a vám által elért drágítás illetéktelen ajándék a vám által védett termelőknek. A határvám társadalmi szörnyűség, mert mesterségesen mértéktelenül megdrágítja az árukat és így ál-mehrwerteket juttat a fogyasztók rovására egyes termelési ágaknak. A határvám az emberiséget különválasztó intézmény, ellentéteket és háborúskodást idéz elő.

A repülőgép fel fogja dönteni a vámsorompókat és össze fogja hozni az embereket. A robbanó technika fejlődésével szövetkezve, egyes embereknek a tömegek feje fölött hatalmat fog nyújtani, ami ellen ez országoknak szövetkezniük kell, ez tehát megint csak össze fogja hozni az országokat.

4. A háború győzőket és legyőzötteket megviselt. Ezek össze fognak bújni egymás kölcsönös felsegítésére és egymás gazdasági erejének kölcsönös kihasználására. A világbékének már a kapitalisztikus rendben is döntő biztosítéka lehet egy közgazdasági világszövetség, mely annyi, szállal szövi össze az államokat, hogy azokat háború kez-

deményezésével nem lesz szabad, érdemes vagy lehető széjjeltépni. A közgazdasági világ-szövet-ségnek természetes feltételei és következményei:

- a) a határvámok beszüntetése;
- b) a gazdasági feltételek egyenlősítése céljára az adók lehető egyformává tétele, ami kommunizmus esetén magától értetődő;
- c) közös pénz alkotása, amihez fölösleges az arany, nincs is ebből elég, sőt saját árváltozásai miatt közgazdaságilag káros is az aranypénz szemben egy feltétlenül teljesértékű világbankjeggyel. E világbankjegyek alapja a világtermelés és jótárlója s ellenőrzője a közgazdasági világszövetség világbankja lévén: a világbank jegy feltétlen és változatlan teljértékű leend;
- d) a közös világtermelésben érvényesülni fog a gazdaságosság elve, tehát a háború által fölhajtott drágaságot be fogja szüntetni;
- e) közös közgazdasági intézményeknek és rendszereknek egész tömegét fogja létesíteni.

5. Kommunista világrend kialakulása esetén ember és ember, osztály és osztály, ország és ország közt meg fognak szünni a válaszfalak. Amíg azonban felemás országok még lesznek, kommunista, kapitalista rendszerrel, a közgazdasági összefüggést ezek közt addig sem lehet elutasítani. A kommunista országok a külkereskedelmet részben a nacionalizált, kommunizált és szocializált üzemeknek monopóliumára, részben a magántulajdonosok üzemei helyébe lépett egyéni üzemekre fogja bízni.

Történelmi idealizmus

Közösség van a föld minden paránya és minden jelensége közt, mert örök változatban egyik a másikkal összekapcsolódik és mert minden, ami történik, okozati összefüggésben áll egymással.

Alaptörvénye a természetnek a tehetetlenség, ami azt jelenti, hogy önmagától semmi sem változhat. önmagában minden megy a maga útján. Változás csak úgy eshet, ha két jelenség egybekapcsolódik és a kettőből lesz a harmadik. Ezt az egyszerű igazságot nem látta be a filozófia (l. Hume, Kant stb.), amikor azt állította, hogy az okozati összefüggést nem lehet tapasztalni, hanem csakis az ok és okozat egymásután következését. A tévedés onnan eredt, mert nem látták be, hogy a tehetetlenség törvényénél fogva egy ok nem hozhatja létre az okozatot, hanem legalább is két ok kell hozzá. Apa és anya kell a gyermekhez.

Az öntudatlan jelenségeknél tisztán fizikai okok hozzák létre azok változásait. Az öntudatos lényeknél a történés az, hogy a fizikai benyomás hat a lélektani rendszerre és a kettő hozza létre az öntudatos lény változását, ami nem egyéb, mint

az öntudatos lény lelki rendszerének újjáalakulása. Amilyen a mi lelkirendszerünk, olyan eredménye lesz bennünk a reánk ható külső benyomásnak. Krisztus azt tanította, hogy hív egyik arcodat megütik, tartsd oda a másikat, ellenben a pogány visszaüti azt, aki őt megüti. Világos, hogy az öntudatlan testek pusztán materiális történettel bírnak, míg az embernél az ő lelkirendszere is dönti el az ő saját élettörténetét.

Az öntudatlan parányok is az ő földi közösségük irányában mozognak, tehát már ezeknél is meg van egy benső céltudatos történés, az embernél ez a céltudat öntudatosá fejlődik.

Az emberi közösség öntudatosan és öntudat alatti módon irányítja az emberiség történetét. Ez a történeti idealizmus.

Nincs olyan fejletlen lelkirendszerű ember, aki valamilyen fokú közösséget ne érezne embertársa iránt, a fejlett közösségi öntudattal bíró ember igyekszik mennél inkább egészen beleélni az általános emberi közösségbe, az erkölcsbe. A legegyszerűbb kommunista elvtárs sem pusztán azért kommunista, hogy csak néki magának legyen több gazdasági jóléte, mennél fejlettebb a kommunista öntudat az elvtársban, annál inkább többi elvtársainak jóléteért él, tesz, szenved és hal meg. Marx vagy Lenin materiális, saját gazdasági jólétük indokából bankárokká lehettek volna, amely pályán embertársaikért szenvedniük s nyomorogniuk nem kellett volna?! Ma a világszocializmus közirányzata Marx szellemének jegyébe fejlődött, Marx-

nak pedig nem volt temetési költsége, amikor szíve megszakadni készült fia halálán. Mi köze a történelmi materializmusnak Marx vezető szelleméhez? Az ilyen embereket az emberi közösség ideálja vezeti. És így van a szocializmusnak és kommunizmusnak, de minden eszmének: a vallásnak, nem? zetiségnek, tudománynak többi hittel bíró vezető szellemeivel is. És így van a legegyszerűbb proietár-elvtárrsal is, akiben a közösségi érzet megvan minden ember lehető legtöbb boldogsága és legkevesebb szenvedése irányában. Ezek saját érdekéktől mentes ideális ösztönök, ezért mondom, hogy az emberiséget nem a történelmi materializmus, hanem a történelmi idealizmus törvénye vezérli.

Engels azt mondja, hogy a történelmi materializmus egyenrangú tudományos fölfedezés a darwinizmussal. Több mint igaza van: nemcsak egyenrangú, de azonos ezzel, a növényekre és állatokra nézve. Ezeknek anyagi-gazdasági helyzete az irányadó minden történésükben. Ellenben az emberek történeteiben a gazdasági helyzet csak az egyik okozó, a másik a saját öntudat-rendszere: e kettőnek eredője az, amivé az ember lesz, vagyis amivé az ember öntudata át- és átfejlődik. Ezért módosítsuk Engelst így: A történelmi idealizmus éppen olyan természeti törvény az embernél, mint amilyen természeti törvény a történelmi materializmus a növénynél és állatnál.

Hallom az ellenvetést, hogy kevés az idealista, a nagy tömeg nem az. Erről nem lehet lelki részle-

tes statisztikát csinálni, de ha igaz is, hogy a tömegek a maguk tengelye körül forognak, ámde előre irányban is mozognak azon tengely körül, amelyet ideális lelkű vezérek nekik előírnak. A történelem nagy irányfejlődéseinek útját eszméknek vezércsillagai világítják be és ez eszméket önzetlen, a közösség ideáljától betelt szellemű emberek lelkei sugározzák ki magukból.

TARTALOM

	Oldal
Előszó	
A kommunizmus ősoka	21
A kommunizmus erkölestana	25
A kommunizmus közgazdaságtana	28
A kommunizmus jogrendszere	33
Mehrwert és magántulajdon.....	40
Cél és eszközök	48
Igazság és egészség: közügyek	56
A kommunizmus büntetőjoga	58
Az intelligencia szerepe	63
A megoldás elvei	66
A megalakulás	73
Mennyi jut mindenkire?	81
Ellenmondások	83
Sovjetek és parlament	88
Közgazdasági világszövetség.....	103
Történelmi idealizmus	107